

The Project Gutenberg eBook of Kauppaneuvoksen härkä: Nelinäytöksinen komedia, by Teuvo Pakkala

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kauppaneuvoksen härkä: Nelinäytöksinen komedia

Author: Teuvo Pakkala

Release date: January 10, 2005 [EBook #14651]

Most recently updated: December 19, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAUPPANEUVOKSEN HÄRKÄ:
NELINÄYTÖKSINEN KOMEDIA ***

Produced by Tapio Riikonen

KAUPPANEUVOKSEN HÄRKÄ

Nelinäytöksinen komedia

Kirj.

Teuvo Pakkala

Otava, Helsinki, 1922.

Ystävälleni ROBERT KILJANDERILLE

Teuvo Pakkala

HENKILÖT.

PORMESTARI.

PORMESTARINNA.

ALEKSANDRA | heidän tyttäriään.

ELLEN |

KAUPPANEUVOS.

ROUVA DANELL, leski.

NEITI SALMELA.

HURMERINTA, sanomalehdentoimittaja.
NAATUS, kolleega.
KANTTORI.
POMMERI, värjäreimestari
RAUTIAINEN, kauppias.
HILLERI, vahtimestari.
TARJOILIJANEITI.
PALVELIJA.
PAINOPOIKA.
TALONPOIKA.
DAVID, harpunoittaja.
Juhlavieraita ja lapsia.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Juhlapidot kaupungin seurahuoneella.

Suurehko huone somistettuna ja oven päällä kauniste kirjoituksella: »Terve tuloa!» Perällä ovi avoinna saliin, josta näkyy juhlapukuista yleisöä. Vasemmalla toinen ovi. Oikealla kaksi ikkunaa, ja tällä puolen sohvaryhmittö, sohva viistossa, takana kasveja ja jokunen kipsikuva. Vasemmassa nurkassa suuri toalettipiili.

Salista kuuluu silloin tällöin tanssimusiikkia pianolla.

Esiripun noustessa HILLERI, frakkipuvussa, pyyhinliina kainalossa, puuhaa kyypparin toimissa, POMMESTARI, KANTTORI ja POMMERI seisovat keskilattialla lasit käsissä.

KANTTORI (kohottaen lasia). No ei muuta kuin heimanblok, eläköön raittius!

POMMESTARI. Mitäs sanotte uudesta sanomalehdentoimittajasta?

POMMERI (suuret, kultasankaiset silmälasit päässä, seisoen hajasäärin, poltellen sikaria, tarkoittavan kehuvasti). Puhuja! Hyvä puhuja, oikein hyvä puhuja. Ollapa, kanttori, meilläkin sellainen puhelahja!

KANTTORI. Ei hän nyt niin erinomainen puhuja ole, on epäkonsekventti lausuessaan ja mitä sisältöön tulee, niin ei ole tarpeellista— tarpeeksi—rutiinia. Mutta hänellä tuntuu olevan erinomaisen tarkka silmä observeeraamaan itsekunkin kykyä ja talangia. Minusta tuntui, kun puhelimme, että hän minut, Pommeri, tunki jotakuinkin hyvin. Erinomaisen tarkka silmä.

POMMESTARI. On paikkakunnallemme suuri onni ja kunnia, että saimme hänet tänne!

KANTTORI. Rohkeniskohan mennä esittämään hänelle intiimituttavuutta. Joko setä on juonut veljenmaljat?

POMMESTARI. En ole vielä, mutta minähän aina ehdin, kun hän asuu meillä.

POMMERI. Minä kyllä uskallan lähteä.

KANTTORI. Eipä sen vuoksi, ettei uskalla. Mikäs minun on uskaltaissa, kun olen johtokunnan jäsen ja siis hänen prinsipaalinsa. (Menee saliin.)

POMMERI. Kanttori rinsipaali! Mikä se minä sitten olen, kun minä olen johtokunnan puheenjohtaja. (Yrittää menemään saliin.)

HILLERI (menossa vasemmalle). Pommeri! Pommeri! Elä mene, Pommeri! Sinun nenäliinasi on taskusta tipahtamaisillaan. (Menee vasemmalle.)

POMMERI (kääntyy takaisin, katsoo vihaisesti Hilleriä). Sinun nenäliinasi! (Pormestarille.) Se on tyhmä tuo Hilleri! Kerran, miten minä lienen leikilläni hänelle esittänyt, että juodaan veljenmalja, niin se otti sen todeksi.

POMMESTARI. Mistä Hilleri raukka sen ymmärtäisi, hän kun on vähän... (Pyörittää sormeja otsallaan.)

POMMERI. Ja minä olen koettanut selittää sille ja hyvällä jos pahalla muistuttaa, että se ei passaa seurassa hänen sinutella minua. Kahdenkesken kyllä saisi, vaan ei seurassa. Mutta ei se ymmärrä.

PORMESTARI. Mutta minua se ei sinuttele kahdenkeskenkään ollessamme.

POMMERI. Kahdenkesken sillä ei minulle olekaan koskaan mitään sanottavaa. Mutta annahan, kun on muita tahi niinkuin nytkin kun ollaan seurassa, niin silloin se minulle löytää asiaa myötäänsä. (Matkien.) Kuule, Pommeri! Pommeri, kuule! Sinä Pommeri! Veli Pommeri! (Äkäisesti.) Mitä ne sen taas ovat tänne ottaneetkin, aivan kuin kiusaksi minulle!

PORMESTARI. Eihän tuo neiti yksinään nyt olisi ehtinyt mihinkään.

POMMERI. No eivätkö ne voi saada ketään muuta auttajakseen kuin tuon Hillerin?

PORMESTARI. Isäntä tykkää Hilleristä, sanoo vikkeläksi ja taitavaksi.

POMMERI. Kieltäisit sinä tulemasta.

PORMESTARI. Mitenkä minä voin kieltää?

POMMERI. Onhan hän sinun vahtimestarisi.

PORMESTARI. Niin, mutta ei minulla silti ole mitään oikeutta kieltää häntä muista toimista, jos hänellä on aikaa.

POMMERI. Olkoon sitten, mutta kantaalin se tekee. Niinhän se monastikin tekee.

PORMESTARI. Minä häntä varotin, ettei hän räppäisi nyt, ja hän lupasi, ettei hän maista ollenkaan.

POMMERI. Minusta näyttää, että on jo maistanut. Silmät jo vilkuilivat. Saat nähdä, että kantaalin se tekee. Häpäisee koko kaupungin nyt, kun on uusi toimittaja täällä. Mutta ei ole minun häpeäni. (Nauraa hohottaa ja menee saliin.)

HILLERI tulee vasemmalta tarjotin kädessä.

PORMESTARI. Muistaahan Hilleri, mitä Hilleri lupasi?

HILLERI nauraa omituisesti, joka on samalla itkua ja naurua.

PORMESTARI (hämmästyen). Hilleri on jo niin humalassa, että itkee!

HILLERI (alamaisesti niinkuin aina pormestaria puhutellessaan). Kyllä minä nauran nyt, herra pormestari.

PORMESTARI. Se on niin kiusallista, kun sitä ei koskaan tiedä milloin Hilleri nauraa ja milloin itkee!

HILLERI. Jos herra pormestari tahtoo, niin minä voin herra pormestarille vasta sanoa aina edeltäpäin, milloin minä nauran ja milloin itken. Nyt minä kyllä nauroin.

PORMESTARI. No mikä Hilleristä oli niin lystiä?

HILLERI. No kun herra pormestari kysyi, että muistaako Hilleri mitä Hilleri lupasi.

PORMESTARI. Herra isä, kun Hilleri on tyhmä! Ymmärtääkö Hilleri, miten tyhmä Hilleri on?

HILLERI. Ymmärrän, herra pormestari.

PORMESTARI. Minä painan vielä Hillerin mieleen: ei tippaakaan! Ja Hillerin pitää lähteä täältä pois yhtä aikaa kuin minä.

HILLERI (kumartaa). Pyytäisin nöyrimmästi, herra pormestari, että saisin lähteä hiukkasen aikaa ennen kuin herra pormestari.

PORMESTARINNA (tulee salista). Alfred, kuule!

HILLERI poistuu.

PORMESTARINNA. Muistathan sinä, mitä lupasit, Alfred?

PORMESTARI. Mutta mamma kulta, enhän minä vielä ole maistanut tippaakaan. Juuri otin tämän lasin käteeni lähteäkseni juomaan veljenmaljan. Vaan onko sekin sinusta liikaa?

PORMESTARINNA. Mutta kultaseni, ymmärräthän sinä, mitä minä tarkoitan!

PORMESTARI. Minä en ymmärrä.

PORMESTARINNA. Minä en tahdo mitään muuta kuin sen vain, että sinä, pappa, aina pitäisit mielessäsi, että sinä, pappa, olet paikkakunnan korkein ja arvokkain virkamies.

PORMESTARI. Onko sinusta sitten sopimatonta, että minä juon veljenmaljan hänen kanssaan? Sinähän olet hänet hommannut ja sellaisella touhulla meille asumaan ja olet ollut niin—

PORMESTARINNA. No pappa, pappa! Mitäs me nyt joutavia. Mene sinä nyt vain skoolaamaan hänen kanssaan. Ja me Aleksandran kanssa lähdemme pian kotia, mutta sinä voit tulla sitten hänen kanssaan. Mene nyt, pappa, mene.

PORMESTARI. Minä tuskin joudan olemaan niin kauan kuin hän viiptyy, ja minä luulen, että minun pitää lähteä jo ennen kuin tekään joudutte, sillä minulla on huomenna maistraatin istuntokin. (Lyö näppiä.) Minun pitää muistaissani sanoa Hillerille, että Hillerin pitää huomenaamuna välttämättömästi julistaa muuan kuulutus kaupungilla. Se on jäänyt aivan viime nipukkaan.

PORMESTARINNA. Sano, pappa, samalla, että Hillerin pitää tulla nuohoamaan meille aamulla, sillä tänään oli tulla nokivalkea.

PORMESTARI. Ai ai! Se taitaa Hilleri vähän huolimattomasti hoitaa sitä nuohoojantointia. (Menee vasemmalle ja heti oven aukaistuaan.) Hilleri! (Vetää oven kiinni jälkeensä.)

ALEKSANDRA (tulee salista). Mamma, mamma, kun on hauska! Minä olen saanut niin paljon tanssia. Ja minut on jo pyydetty kolmanteen franseesiin, jos vielä tanssitaan.

ROUVA DANELL (mustissa, tulee salista). Voi, kun herra—herra—mikä se taas olikaan hänen nimensä? Minä en tahdo sitä millään muistaa!

PORMESTARINNA. Hurmerinta. Onhan se tunnettu nimi. Eikö Josefina ole lukenut sanomalehdistä? Niissähän on kuulemma paljon kirjoitettu hänestä.

ROUVA DANELL. Vai niin! Tämäkö se nyt on se, joka sen suuren rosvon ja murhamiehen otti kiinni ja kuoli?

PORMESTARINNA (nauraa pitkään). Tämäkö se kuoli?

ALEKSANDRA. Nyt minäkin hoksaan, mitä mamma nauraa! Miten se täällä tanssisi, jos se kuollut olisi? Hihih.

ROUVA DANELL. Mutta minusta hän on aivan kuin se.

PORMESTARINNA. Tämä on runoilija.

ALEKSANDRA. Hän on kirjoittanut noin paksun kirjan.

PORMESTARINNA. Ja aivan runoa kuulemma.

ALEKSANDRA. Hän lahjoitti minulle kirjansa. Ja hän oli kanteen kirjoittanut, että—miten se mamma olikaan?

PORMESTARINNA. Se oli runoa, alussa Aleksandran nimi, ja sitten hänen nimensä: Urho Armas Hurmerinta.

ROUVA DANELL. Minä en tiedä ketä hän muistuttaa.

ALEKSANDRA (huomaten yht'äkkiä). Hän on aivan kuin niissä meidän muutamissa korteissa ruutukuningas.

ROUVA DANELL. Hänessä on jotakin niin paljon—minä en osaa sanoa mitä se on. (Lähtee äkkiä saliin.)

ALEKSANDRA. Me olemme jo sinut. Armaaksi häntä kutsutaan.

PORMESTARINNA. Vai niin! Mitä hän puhelee?

ALEKSANDRA. Kysyi, kuinka monta veljeä minulla on, niin minä sanoin ettei yhtään, ja sitten hän kysyi montako sisarta, niin minä sanoin että kahdeksan, ja että pappa ja mamma aina—

PORMESTARINNA. Kenen muitten kanssa hän näyttää enimmin puhelevan?

ALEKSANDRA. Neiti Salmelan kanssa.

PORMESTARINNA (ihmeissään). Neiti Salmelan kanssa?

ALEKSANDRA. He ovat vanhat tutut. Helsingissä ovat tutustuneet.

PORMESTARINNA. Vai niin. Minä ajattelin, että mikäs nyt, kun neiti Salmelakin tuli ihmisten joukkoon.

ALEKSANDRA. Neiti Salmela kuului olevan hyvin rikas. Hänen isänsä on jonkun suuren ja vanhan aateliskartanon omistaja.

PORMESTARINNA. No mitä hän sitten on tullut tänne konttoristiksi?

ALEKSANDRA. Tuossahan on muuan nenäliina. Neiti Salmela äsken haki nenäliinaansa. Minä menen kysymään, onko tämä hänen.

PORMESTARINNA. Ei tarvitse! Sinun ei tarvitse hieroa hänen kanssaan mitään läheistä tuttavuutta ja ystävyyttä. Hän rupeaa sitten meillä hyppäämään. (Ottaa nenäliinan Aleksandran kädestä ja viskaa sohvalle.) Hakekoon itse! Kylläpä hän sen tuosta löytää.

ROUVA DANELL (salin ovelta). Tantti ja Aleksandra! Tulkaa, tulkaa! Herra—herra—hän taas pitää puhetta!

ALEKSANDRA. En minä viitsi puheita kuunnella!

PORMESTARINNA. Mutta sinun pitää olla siellä, kun herra Hurmerinta pitää puhetta. (Ottaa Aleksandraa kädestä ja vetää hänet mukanaan saliin.)

HILLERI (tulee vasemmalta, ilman pyyheliinaa, lasi kädessä, nuortuneen näköisenä, liikkeet hillityt ja sujuvat, laulaa hiljaa ja tunteellisesti).

Oi ruusunen,
sä suloinen,
oi etten sua nähnyt ois!

TARJOILIJANEITI (pöyhkeästi ja koreasti puettu, hyvin ylpeä, tulee vasemmalta kädessä tarjotin kahvineen ja punssipulloineen jäämaljassa). Kas niin! Siinä se nyt oli! (Vie tarjottimen pöydälle.)

HILLERI panee lasinsa pöydälle, istahtaa tuolille lynkäpäisilleen polviaan vasten, peittäen käsillä kasvonsa, nauraa nauruaan.

TARJOILIJANEITI. On ilveitä hullulla!

HILLERI. (nousee seisomaan ryhdikkäänä, kädet housuntaskuissa, ja katsoo tarjoilijaneitiä aivan kuin aikoi jotakin sanoa, mutta kääntää päänsä pois hänestä ja heiluttaen hänelle käsiteräänsä.) Liian matala!

TARJOILIJANEITI (tyrkkää). Korjaa täältä luusi! (Menee vasempaan ja ovelta ärsyttävästi.) Hullu! (Vetää oven kiinni.)

HILLERI (seisoo jonkun aikaa tuijottaen, ottaa lasinsa ja ryyppää pohjaan). Se on samantekevä, mitenpäin muna on padassa. (Ottaa punssipullon pöydältä ja se kädessä lähtee saliin päin, mutta pysähtyy ovensuuhun kuuntelemaan puhellen pauseilla.) Aivan niin!—Ideali!—Korkealle, korkealle!—Periaatteet!—Ne ovat tätä nykyä paljon huonommassa hinnassa kuin lankut!—Luja periaatteenmies!—Muista kauppaneuvoksen härkää!

Salista kuuluu eläköönhuutoja.

HILLERI astelee sohvan taakse, jonne istahtaa näkymättömiin.

HURMERINTA, toisella puolen POMMERI, toisella KANTTORI ja jälessä PORMESTARI, tulevat salista, kaikilla boolilasit kädessä.

POMMERI (taputtaen olalle Hurmerintaa). Kiitoksia, veli, siitä puheesta! Se oli puhe se, miehen suusta.

KANTTORI (taputtaen olalle). Kiitoksia ideaaleista! Kiitos! Niitä on vähän, joilla on ideaaleja.

POMMERI. Kiitoksia periaatteista! Periaatteet ne ovat—ja niitten pitää olla just lujat.

KANTTORI. Mutta ideaali! Ideaali! Ja niinkuin veli konstateerasi, ja niinkuin se oikein olla pitääkin, ja niinkuin minä olen aina puolustanut, että korkea ideaali!

HILLERI (sohvan takana hihkasee). Hih! Huh! Apinamarkkinat!

PORMESTARI. Mikä se oli?

KANTTORI. Joku tuolla ulkona huusi. (Menee ikkunaan ja katsoo ulos.)
Mitä lienee ollut poikia.

PORMESTARI (Hurmerinnalle). Minusta tuo booli selvittää vain! Minä tilasin senvuoksi vähän punssia ja kahvia. Juoko veli punssia?

HURMERINTA. Kiitoksia, setä. Kyllä minä olen joskus sitäkin maistanut.

PORMESTARI (kummastellen). Tässä on kyllä kahvit ja jäämalja, vaan ei mitään punssipulloa!

POMMERI (taputtaa pormestaria olalle) Sen on korjannut sallimuksen käsi.

KANTTORI. Katsos vain Pommeria, kun tekasi sukkeluuden. Lähteekö sitä katajastakin tervaa?

POMMERI. Lähtee muutakin! Saanko minä herroille tarjota samppanjaa?

KANTTORI. No kun ehti ennen minua!

PORMESTARI. Mutta taitaisi olla parasta, että menisimme johonkin toiseen huoneeseen, tämä kun oikeastaan on naisia varten.

POMMERI. Niin, mennään vain. Onhan täällä huoneita.

POMMERI ja PORMESTARI menevät vasempaan.

NAATUS (tulee perältä, pidättää Hurmerinnan). Herra Hurmerinta! Saanko teiltä ryöstää muutaman minuutin? Pari minuuttia vain.

KANTTORI (vasemmalle mennessä). Mutta elä viivytäkään koko iltaa! Herra Hurmerinta kuuluu meidän seuraamme. (Menee.)

NAATUS. Pari minuuttia vain. Siinä pikku puheessa, joka illan alussa minulla oli kunnia pitää, tapahtui sellainen seikka, että minä unohdin itse pääasian. Mutta, ollen se minulla kirjoitettuna (ottaa taskustaan kaksi pitkää paperiliuskaa) olen minä tilaisuudessa lukemaan sen nyt tässä. Luenko ehkä kokonaan, että tulee yhteys näkyviin?

HURMERINTA. Minä olisin varsin kiitollinen, jos minä saisin tuon muistoksi tästä kunniakkaasta illasta.

NAATUS. Kyllä. Mutta siinä tapauksessa minä ensin tässä silmään pikimmältään, olisiko mahdollisesti jotakin vaillinaisuutta taikka epäselvyyttä kuin myöskin huomaamattomuutta. Ja ikäväkseni näen heti alussa muutamassa sanassa jääneen t:n viivan pois. Onko mahdollisesti herra Hurmerinnalla lyijykynää?

HURMERINTA. Valitettavasti ei.

NEITI SALMELA tulee peräovesta.

NAATUS (kumartaa). Naatus—kolleega.—Onko neidillä lyijykynää?

NEITI SALMELA. Salmela—neiti.—Ei.

NAATUS menee saliin.

HURMERINTA. Mutta onpa teistä, neiti Salmela, tullut juhlallinen!

NEITI SALMELA. Juhlahan nyt onkin.

HURMERINTA. Minkä vuoksi ette tanssi? Tanssittehan Helsingissä?

NEITI SALMELA. Minä haen hävinnyttä nenäliinaani.

HURMERINTA. Missä minä näinkään jonkun nenäliinan? Tuolla on sohvassa. Ehkä se on tämä?

NEITI SALMELA. Kiitos.—Hyvästi, herra Hurmerinta.

HURMERINTA. Joko te lähdette? Elkää toki vielä!

NEITI SALMELA. Tuskin täällä kuitenkaan tulee enää muuta kuin tanssia.

HURMERINTA. Mutta istukaa nyt toki hetkiseksi, minä pyydän. Tuskin olemme kahta sanaa saaneet vaihtaa. Minä lähdän sitten teitä saattamaan, saanko luvan?

NEITI SALMELA. Teillä on velvollisuuksia.

HURMERINTA. Minä toivon, että minulla on sekä velvollisuus että oikeus liittyä hetkiseksi seuraanne, kun te kerran olette tullut minun tervetuliaisjuhlaani vieraaksi. Ja siitä aivan odottamattomasta kunniaista, jota minulle on osoitettu tällä hämmästyttävällä vastaanotolla, on minulla epäilemättä velvollisuus lausua kiitokseni etupäässä teille.

NEITI SALMELA (hämmästyen). Minulle? Herra Hurmerinta, te puhutte käsittämättömiä!

HURMERINTA. Eihän minua täällä ole kukaan muu tuntenut kuin te, ei ainoakaan sielu.

NEITI SALMELA. Hyvä herra Hurmerinta, minulla ei ole tähän teitä hämmästyttävään kunnianosoitukseen mitään muuta osaa kuin vähäpätöinen läsnäoloni. Vaikka keväästä asti olen paikkakunnalla ollut, olen täällä aivan outo kaikille. Minä en olisi voinut mitään vaikuttaa, jos olisin tahtonutkin. Kaikki on vain teidän oman maineenne ansiota, yksistään. Eilen näin listan, jossa ilmoitettiin teidän tänään tulevan ja vastaanottojuhlan olevan nyt illalla. Siinä kaikki mitä tiedän.

HURMERINTA. Tämä on hämmästyksen päivä.

NEITI SALMELA. Iloisten hämmästyksen päivä.

HURMERINTA. Kun minä olin parahiksi saapunut kaupunkiin, sain ystävällisen kutsun yksinkertaiseen illanviettoon. Ja kun minä tulen yksinkertaiseen illanviettoon, niin—(katselee ympärilleen) niin mitä näenkään! En tahtonut uskoa silmiäni astuessani saliin ja näihin huoneisiin. Ja ihmiset uppo-outoja, vaan rientävät vastaan kuin minä olisin ollut... (levittää kätensä).

NEITI SALMELA. Kuningas.

HURMERINTA. Ja minä jouduin ihan haltioihini!

NEITI SALMELA. Sen kuuli puheistanne.

HURMERINTA. Mutta siinä kuitenkin kaikitenkin oli ja on osa teilläkin.

NEITI SALMELA. Sittenkin?

HURMERINTA. Muistatteko, missä näimme toisemme ensi kerran?

NEITI SALMELA. Minä näin teidät eräässä iltamassa, jossa lausuite muutaman erittäin kauniin runonne.

HURMERINTA. Minä näin teidät Suomalaisessa teatterissa eräänä iltana, kun näyteltiin—mikä se nyt olikaan?

NEITI SALMELA. »Ei lempi leikin vuoksi.»

HURMERINTA. Niinhän se taisi olla. Meidät sitten esiteltiin lämpiössä.

NEITI SALMELA. Kolmas kerta.

HURMERINTA. Mitä kolmas kerta?

NEITI SALMELA. Meidät silloin esiteltiin.

HURMERINTA. Minä todella en muista, että meitä sitä ennen olisi esitelty.

NEITI SALMELA. Olisitteko muuten runoilija!

HURMERINTA. Mutta silloin kiintyi koko mieleni ja kaikki ajatukseni teihin.

NEITI SALMELA. Kolmas kerta toden sanoo!

HURMERINTA. Minkä vuoksi olette niin ivallinen? Ettehän koskaan ennen ole ollut.

NEITI SALMELA. Jos niin käsitätte, pyydän anteeksi.

HURMERINTA. Kaikessa tapauksessa tuntuu teissä nyt jotakin kylmää ja katkeraa. Aivan toinen olitte ennen. Olitte aina kuin lämmin, virkeä kevättuuli. Aina innostunut ja innostuttava.

Äänettämyys.

HURMERINTA. Te katositte aivan yht'äkkiä Helsingistä? (Odottaen hetkisen vastausta.) Minä kirjoitin kotianne teille.

NEITI SALMELA (ehättäen keskeyttämään). Minä tulin tänne melkein suoraa päätä Helsingistä.

HURMERINTA. Mitähän lieneekin, mutta laivan tänään lähestyessä rantaa minulle yht'äkkiä johtui mieleen ajatus, että olisipa somaa, jos näkisin teidät laivasillalla. Arvaatte hämmästykseni, kun sitten salinovesta astuessani näin teidät. Eikö ole ihmeellistä?

NEITI SALMELA. Sattuuhan sellaista paljon.

HURMERINTA. Mutta saavutettuani teidät nyt näin yhtä äkkiä, kuin minulta katosittekin, minä nyt—

NEITI SALMELA. Herra Hurmerinta!

HURMERINTA. Minä tahdon saada sanotuksi, että minä teitä rakastan.

NEITI SALMELA. Ajatelkaa, missä olemme, ajatelkaa toki!

HURMERINTA. Vastatkaa minulle ratkaiseva sana, yksi ainoa sana. Minä en tahdo jäädä epätietoon.

NEITI SALMELA. Nyt ei ei ei. Ei nyt. Sitten kun tulette minua saattamaan.

HILLERI nauraa.

HURMERINTA. Se oli vain joku tuolla ulkona.

NEITI SALMELA. Se on muuan hullu! (Rientää saliin.)

HURMERINTA kiiruhtaa katsomaan ikkunasta ulos.

HILLERI (nousee seisomaan sohvan taakse, enemmän hutikassa kuin edellä; Hurmerinnan kääntyessä päin). Saanko minä laulaa pienen laulun?

HURMERINTA (ystävällisesti). Kernaasti minun puolestani.

HILLERI (nuotittomasti, pitkäveteisesti, alussa hiljaa). Tääääää kylä on yks (kovasti) pikkainen kaupunkiiiiiii. (Puhuu.) Eikö niin?

HURMERINTA. Pieni kaupunki tämä on, mutta minkä minä olen nähnyt, erittäin kaunis kaupunki, idyllinen!

HILLERI. Kyllä minä tämän tunnen!

HURMERINTA. En minä sitä sen vuoksi sanonut, ettei veli tuntisi—

HILLERI (nostaa kätensä). Top top top!—Top!—Herra sanoi, että veli?

HURMERINTA. Emmekö ole vielä tehneet lähempää tuttavuutta?

HILLERI (pudistaen päätään). Emme.

HURMERINTA. Anteeksi. Minun on tietysti vaikea muistaa kenen kanssa olen, kenen en. Saanko korjata tuhmuuteni esittämällä nyt veljenmaljan?

HILLERI. Toinen tuhmuus!

HURMERINTA. Te ette suvaitse?

HILLERI. En. Sitä tuhmuutta minä en tee ikinä!

HURMERINTA (ivallisen kohteliaasti). Pyydän anteeksi tuhman tungettelevaisuuteni ja

uhkarohkeuteni.

HILLERI. Jää anteeksi saamatta, uskon minä!—Ettekös te ole Suomen suurin runoilija?

HURMERINTA. Kömpelöä pilaa.

HILLERI. Moittikaa sanomalehtiä, niitä minä siteeraan.

HURMERINTA. Puhuttiin vain jotakin minun lahjoistani tahi muuta sellaista.

HILLERI. Sitä on siinäkin. Mutta—minäkin olen tehnyt runon.

HURMERINTA. Oo!

HILLERI. Tahdotteko kuulla?

HURMERINTA (kumartaa). Mikä suuri kunnia minulle!

HILLERI (katsoo kattoon, sitten jonkun ajan kuluttua). Yks muurahainen tallattiin—(jää katsomaan Hurmerintaa silmiin äänettömänä).

HURMERINTA (pitkän äänettömyyden perästä). Entäs sitten?

HILLERI. Ei sitten mitään!

HURMERINTA (pilkallisen vakuuttavasti). Mikä jylhän kaunis runo!

HILLERI. Ja kuitenkin sanomalehdet eivät ole minusta puhuneet mitään.

HURMERINTA (ivallisella uhalla). Ehkä minulla tulee olemaan kunnia puhua teistä lehdessäni.

HILLERI. Minkä vuoksi te sanotte, että ni?

HURMERINTA. Mitä ni?

HILLERI. Että lehdessäni?

HURMERINTA. Niin sanoessani tietysti tarkoitan vain lehteä, jonka toimittajaksi olen valittu.

HILLERI. Onko teillä sitten sellainen kontrahti, että voitte sanoa ni?

HURMERINTA. Kaikesta päättäen olette lakitieteen tohtori.

HILLERI. Minä olen profeetta.

HURMERINTA. Tarkoitatte varmaan professori?

HILLERI. Se nyt lempoa, etten minä koskaan saa tarkoittaa sitä, mitä sanon! Minä olen profeetta. Jolla on korvat kuulla, se kuulkoon!

HURMERINTA. Puhukaa, profeetta. Otan nöyrällä sydämellä vastaan.

HILLERI. Te, herra runoilija, äsken puhuitte tuolla salissa, mitäs te puhuittekaan? Minä en oikein saanut kiinni. Teillä ajatus lensi, lensi niin korkealle. Mutta minä ajattelin että antaa sen lentää, kyllä routa porsaansa kotiin ajaa.

HURMERINTA. Sehän vasta kaunista runoa!

HILLERI. Päinvaston, rumaa, sillä se on totta. Minä profeteeraan aina totta.—Tiedättekö te mikä porsas on?

HURMERINTA. Olen nähnyt silloin tällöin.

HILLERI. Se on kauppaneuvoksen härkä.

HURMERINTA. Miten järkevää!

HILLERI. Tunnetteko kauppaneuvoksen härkää?

HURMERINTA. Minulla ei ole sitä kunniaa.

HILLERI. Saanko minä esittää?

HURMERINTA. Se on aivan liian suuri kunnia minulle.

HILLERI. Minä olen tuuminut, että se voisi olla teille hyödyksi. Teidän on kuitenkin pakko tutustua siihen.

HURMERINTA. Jos se on se, joksi otaksun, niin varmaan pääsen siitä pakonalaisuudesta.

HILLERI. Tupultti erehdys. Pruu priimuu, niinkuin herra pormestari sanoo, se on varma kuin kuolemanne, että teidän täytyy tutustua siihen. Ptruu sekunduu, kauppaneuvoksen härkä ei ole se, joksi otaksutte. Mutta minulla on kuva siitä (kopeloipi taskuaan).—Perhanan eukko—nimittäin minun eukkoni.—sai sen sittenkin varastetuksi. (Vikkelästi.) Mutta minä toimitan sen teille huomenna.

HURMERINTA. Minä olen kiitollinen, vaikka en ymmärräkään asian tärkeyttä.

HILLERI. Ymmärryksen puute on paha vika, sydämen puute vielä pahempi.

HURMERINTA. Viisaasti haastettu.

HILLERI. Siihen teitä auttakoot kaikki jumalat. Ja nyt minä tahtoisin juoda onneksenne hyvällä sydämellä. Saanko luvan?

HURMERINTA. Kiitoksella vastaan otetaan.

HILLERI kumartuu sohvan taakse.

NAATUS (tulee perältä paperiliuskat kädessä). Nyt on niin, että minä heti tässä alussa huomasiin muutamia aukkoja, jotka minä mielelläni tahtoisin täyttää. Senvuoksi pyytäisin, että minä saisin tämän pitää huomiseen, jolloin toisin tämän. Jos suinkin mahdollista?

HURMERINTA. Olkaa niin hyvä.

KANTTORI (lasi kädessä vasemmalta, heti ovesta). No niin! (Kääntyy huutamaan kamariin) Niinkuin sanoin. Naatus on jaaritellut koko ajan. Täällä seisovat samoilla jalkainsa sijoilla.

POMMERI (vasemmalta, lasi kädessä). Tule sinäkin, Naatus, tänne samaan sakkiiin. Ei meiltä tärpätti lopu!

PORMESTARI (vasemmalta, lasi kädessä). Mutta emmekö saa lauluksi? Kanttori, mitä virkasi vaatii!

KANTTORI. Niin tosiaan. (Hurmerinnalle.) Laulaako veli?

HURMERINTA. Ei ole laulunääntä enemmän kuin sammakolla, mutta minä kuuntelen.

KANTTORI. Naatus laulaa ensi tenoria, Pommeri bassoa, minä toista tenoria ja setä pormestari—meidän solisti!—mitä ääntä hyvänsä.

PORMESTARI (kohottaen lasia laulaa).

Den andra bågaren, hurra,
Kamrater, skall kungen ha!

Siihen, kun pormestari on saanut lauletuksi, on salista rientänyt muutamia juhlapukuisia herroja, jotka ovat istuttaneet Hurmerinnan tuolille, ja heidän nostaessaan häntä kannettavaksi saliin PORMESTARI, KANTTORI, POMMERI ja NAATUS kertaavat yhdessä:

Den andra bågaren, hurra,
Kamrater, skall kungen ha!

HILLERI (joka tällä aikaa on noussut seisomaan toalettipeilin pöydälle, lasi kädessä, matkien soiton säestyistä). Tatatatutututatii!

Kaikki kääntyvät katsomaan, ja kantajat kääntävät samassa Hurmerinnan Hilleriin päin.

HILLERI (kohottaa lasin). Terve tuloa—hulluinhuoneeseen!

KANTTORI (kiireellisesti huutaen). Porilaisten marssi. Porilaisten marssi!

Saatto lähtee laulaen saliin.

PORMESTARI (jääden huoneeseen, seisoo peilin edessä, jonka pöydällä Hilleri on). Hilleri! Hilleri! Hilleri! Hilleri ei ole enää raastuvan vahtimestari. Ja vikkelästi alas ja ulos.

HILLERI (ylpeänä). Kuka se on, joka minulle puhuu?

PORMESTARI. Minä se olen. Pormestari!

HILLERI (alamaisesti). Vai herra pormestari. Nöyryimmästi anteeksi. Mutta jos se olisi joku muu, niin minä en tulisi. Vaikka olisi itse kauppaneuvos, niin en tulisi. Mutta kun herra pormestari käskee, niin minä heti tottelen. (Laskeutuu alas.) Enkö ole aina totellut herra pormestaria?

PORMESTARI. Totteliko Hilleri, kun minä sanoin, että Hilleri ei saa maistaa? Hilleri on kuitenkin maistanut.

HILLERI. Ja ryypännyt, herra pormestari. Minä tunnustan suoraan herra pormestarille, että herra pormestari näkee tässä aika vahtimestarin ja viiden lapsen isän. (Toverillisen pyytävästi.) Mutta herra pormestarin ei tarvitse muille sanoa.

PORMESTARI. Minkä vuoksi Hilleri sitten maistaa, kun Hilleri tietää, ettei pysy rajoissaan?

HILLERI. No eihän se monta kertaa satu. Vai sattuuiko?

PORMESTARI. Se on kyllä tosi, ettei se satu monasti.

HILLERI. Ja kun minä olen sellainen kuin minä olen, niinkuin pormestarinna sanoo.

PORMESTARI. Se on lieventävä asianhaara kyllä. No puhutaan sitten huomenna, kun Hillerikin on selvillään.

HILLERI. Niin, herra pormestari, puhutaan huomenna. Minä lähden siis nyt, herra pormestari?

PORMESTARI. Niin, Hilleri menee nyt. Mutta Hilleri menisi siivosti ja sievästi.

HILLERI. Herra pormestari, minä ajattelin, että jos, kun minulla on niin huono veri, taas tuolla (viittaa saliin) sattuu jotakin, olisi se hyvin paha.

PORMESTARI (mieltien, kekseliäästi). Hilleri voi mennä ikkunasta.

HILLERI. Sitä minä en olisi huomannutkaan. Mutta jos kadulla on kauppaneuvoksen härkä.

PORMESTARI (menee katsomaan ikkunasta). Ei ole.

HILLERI (menee ikkunan luo ja nousee ikkunalle). Herra pormestari ei siis tule yhtä aikaa, niinkuin herra pormestari minulle määräsi?

PORMESTARI. Minä viivyn vielä hiukkasen aikaa.

HILLERI. No minun ei siis, herra pormestari, tarvitse sitä tärkeää kuulutusta—?

PORMESTARI. Kyllä, kyllä! Hillerin pitää muistaa se!

HILLERI. Ja pormestarinna oli käskenyt nuohoamaan.

PORMESTARI. Niin, Hilleri nyt muistaa!

Salista kuuluu eläköön-huutoja.

HILLERI. Hyvästi, herra pormestari.

PORMESTARI. Hyvästi, Hilleri.

HURMERINTA syöksyy kiireesti salista, ottaa pöydälle heittämiensä boolilasin ja yrittää kiiruhtamaan saliin takaisin.

HILLERI nauraa nauruaan.

HURMERINTA säpsähtäen pysähtyy ja huomaa Hillerin ikkunalla.

HILLERI. Minä olen se profeetta! (Hyppää alas kadulle.)

HURMERINTA. Setä, minä tuota miestä pelkään.

PORMESTARI. Ei sitä tarvitse pelätä. Se kyllä on ... (pyörittää sormeja otsallaan), vaan hyvin siivo. Ainoastaan joskus kun maistaa, on vähän kiusallinen.

HURMERINTA (uhkaavasti). Kyllä minä hänet vielä—! (Yrittää menemään saliin.)

PORMESTARI. Minne sinä menet?

HURMERINTA. Minä vielä pidän pienen puheen.

KANTTORI (tulee salista, lasi kädessä, paatoksella). Veli Hurmerinta! Minä pyydän tässä vielä omasta puolestani lausua muutamia, ainoastaan muutamia sanoja.—Jos vakavuutta, voimmepa sanoa, jos hellyyttä, jos löytyy vielä, niinkuin minä tahtoisin sanoa—

POMMERI tulee puoliruumista myöten näkyviin vasemmanpuoleisesta ovesta ja katsoa tirkistelee.

KANTTORI (huomattuaan Pommerin, tarkoituksella)—huolimatta siitä, että jotkut ja voinpa sanoa, niinkin paljon, että joku tahtoo intrigeerata—

POMMERI (kankealla kädenliikkeellä). Pruur Hurmrint! Kom port! Kom para port! Häär fins toist sort!

Esirippu.

TOINEN NÄYTÖS.

Pormestarin sali. Perällä kolme ovea, oikeanpuolinen ruokasaliin, keskimäinen eteiseen, vasemmanpuolinen pormestarin kamariin. Oikealla kaksi ovea lähekkäin, perimäinen Aleksandran, etumainen Hurmerinnan kamariin. Vasemmalla kolme ikkunaa.

PALVELIJA tulee Hurmerinnan kamarista kahvitarjotin kädessä.

PORMESTARINNA. Onko herra Hurmerinta jo ylhäällä?

PALVELIJA. Makuullapa tuo oli, luki jotakin ja pani (matkien) hi hi hi, ho ho ho. Rutihullu! (Yrittää menemään pormestarin kamariin.)

PORMESTARINNA. Mihin sinä menet?

PALVELIJA. Tietysti vien pormestarille kahvia.

PORMESTARINNA. Pormestari meni kaupungille.

PALVELIJA. Mutta eihän nyt vielä ole maistraatin aika.

PORMESTARINNA. Eikö pormestari saa muualla käydä kuin maistraatissa? Hä? Eikö saa? Sinäkö sen määrää, mihin pormestari saa milloinkin mennä? Jätä sinä vain se valta minulle.

PALVELIJA. Niinkuin se onkin. (Menee ruokasalin ovesta.)

HILLERI (nuohoojan puvussa, tulee eteisestä) Hyvää huomenta, armollinen pormestarinna.

PORMESTARINNA. Hilleri ei hyvää huomenta ansaitse. Sellaisen häpeän Hilleri teki eilen! Kun Hilleri on sellainen kuin Hilleri on, niin pitäisi Hillerin ymmärtää, ettei Hillerin sovi ollenkaan maistaa, sillä se vie heti sen vähänkin ymmärryksen.

HILLERI (pyyhkii silmiään). Pormestarinna puhuu aina niin kauniisti ja viisaasti.

PORMESTARINNA. Saa nähdä, antaako pormestari anteeksi.

HILLERI. Saa nähdä.

PORMESTARINNA. Pormestari ei ole vielä pukeutunut.

HILLERI. On hyvä, että herra pormestari on kotona. Kauppaneuvoksen härkä näkyi juuri menevän syömään esplanaadiin.

PORMESTARINNA. Onko se taas ollut seurahuoneen edustalla koko yön?

HILLERI. Tietysti.

PORMESTARINNA. Ja nyt vasta lähti?

HILLERI. Ja nyt vasta herra pormestarikin tulisi kotia, jos ei ennen olisi tullut.

PORMESTARINNA (hätäillen). Hilleri menee nyt nuohoamaan.

HILLERI. Piiat eivät suvaitse.

PORMESTARINNA. Mitä se semmoinen on! (Menee ruokasaliin.)

HILLERI (eteiseen). Nyt, herra pormestari.

PORMESTARI (tulee eteisestä, jättää keppinsä ovenpieltä vasten). Oliko pormestarinna hyvin—?

HILLERI. Herra pormestari, hyvin!

PORMESTARI. Eihän se ole kumma! Minä Hillerille sen sanon, vaikka ei Hillerin tarvitse muille sanoa, että tässä Hilleri näkee aika pormestarin!

HILLERI. Ja yhdeksän lapsen isän, niinkuin pormestarinna sanoo.

PORMESTARI. Niin, ja yhdeksän lapsen isän!

HILLERI. Ja kaikki niin kauniita tyttöjä!

PORMESTARI. Mutta tämä on viimeinen kerta! Kun minä vain tästä pääsisin.

HILLERI. Kyllä herra pormestari tästä pääsee.

PORMESTARI. Hilleri ensin koettaisi puhella pormestarinnalle. Pormestarinna tykkää hyvin paljon Hilleristä.

HILLERI. Ja Hilleri pormestarinnasta. Me aina pormestarinnan kanssa yhdessä valitsemme niin leningit kuin alushameet. Mutta muille minä en.

PORMESTARI. Hilleri voisikin alkaa siitä, että pormestarinnan pitää saada uusi leninki.

HILLERI. Taikka siihen lopettaa, miten vain nyt sopii.

PORMESTARI. Niin, miten Hilleri parhaaksi katsoo.

HILLERI. Herra pormestari menee vain kamariinsa. Minä sitten koputan ovelle, milloin parhaaksi katson.

PORMESTARI (menossa kamariinsa). Mutta Hilleri! Se kuulutus!

HILLERI. Kyllä muistan. Mutta, herra pormestari! Ei saa nukkua!

PORMESTARI. En en en. Minunhan pitää lähteä pian maistraattiin. (Menee kamariinsa.)

PORMESTARINNA (tulee ruokasalista). Mitä se Hilleri puhuu, että piiat eivät antaneet nuohota? Eihän Hilleri ole kyökissä käynnytkään!

HILLERI. Niin, nähkääs, hyvä pormestarinna, piiat ovat hävyttömiä, niinkuin pormestarinna on monasti sanonutkin. Ne ovat aina minulle kiukutelleet, että taas tuo mokoma Hilleri tulee siivottomuutta pitämään. Monta kertaa ovat irvistelleetkin.

PORMESTARINNA. Se on ollut vain leikkiä. Eikö Hilleri sen vertaa ymmärrä? Menkää nyt.

ALEKSANDRA (juoksee kamaristaan, puolipukeutuneena). Mamma, mamma! Nyt Fiina toi postista sen paketin, ja minä avasin sen. On niin kaunis puku, niin niin niin kaunis. Minä puen sen ylleni, että Hillerikin näkee.

PORMESTARINNA (joka on käynyt ikkunasta tähystelemässä kadulle, jättäen ikkunan auki). Mitäs Hillerin siitä tarvitsee nähdä!

ALEKSANDRA. Eipä mammallekaan kelpaa koskaan mikään leninki, jos ei ensin kysy Hilleriltä. Hillerin pitää saada nähdä minunkin leninkini! Olkaa vain täällä, Hilleri, niin kauan kuin minä puen sen ylleni. (Menee kamariinsa.)

PORMESTARINNA (yhä rauhattomampana). Hilleri menee nuohoamaan sillä aikaa, kuin Aleksandra pukeutuu.

HILLERI. Siihen varmaan pormestarikin saa pukeutuneeksi.

ROUVA DANELL (ikkunasta). Hyvää päivää, tantti. Minulla on hyvin tärkeää asiaa pormestarille. Onko pormestari kotona?

PORMESTARINNA. Josefine tulee sisään. (Hillerille.) Mitä minä nyt sanon?

HILLERI. Pormestarinna tietysti pistää pikku valheen.

PORMESTARINNA. Kunpa osaisin!

HILLERI. Helppohan se on osata, sanoo vain päinvastoin: että pormestari ei ole kotona, ei ole vielä eilisestä juhlasta tullut.

PORMESTARINNA. Hilleri menee heti nuohoamaan siitä! (Menee eteiseen.)

HILLERI (pormestarin kamarin ovelta). Herra pormestari. Tänne tulee vieras. Jaksako herra pormestari odottaa vähän aikaa? Mutta herra pormestari ei saa nukkua! (Menee ruokasaliin)

ROUVA DANELL (tulee eteisestä). Minulla olisi pormestarille ollut sellaista asiaa, että kun muuan poika pallolla rikkoi ikkunan, olisin kysynyt, eikö sitä poikaa mitenkään saisi pakotetuksi maksamaan.

PORMESTARINNA (tulee eteisestä rouva Danellin keralla). Mikä poika se oli?

ROUVA DANELL. Muuan kerjäläispoika.

PORMESTARINNA. Mitä sellaiselta saa? Eikähän ikkunalasi niin summattomia maksa.

ROUVA DANELL. Kaksi markkaa!

PORMESTARINNA. No mitä kaksi markkaa on Josefinen rahoissa, joita on kai lähelle satatuhatta.

ROUVA DANELL. Enemmän!

PORMESTARINNA. No niin! (Hämmästyen.) Mutta nythän minä vasta huomaan. Minä ajattelin, että mitä outoa Josefinessa on! (Katselee hänen pukuaan.)

ROUVA DANELL. Onko tantista tämä kaunis?

PORMESTARINNA. Josefinen leskivuosi on siis loppunut?

ROUVA DANELL. Ei. Se loppuu vasta ylihuomenna kello 12 päivällä. Mutta minun musta pukuni oli niin huono, niin minä kysyin pastorilta, enkö jo voisi panna vaaleaa pukua.

PORMESTARINNA. No nyt on kohta onnellinen meidän kanttorimme.

ROUVA DANELL. Mutta herra—herra—mikä hän onkaan?

PORMESTARINNA. Herra Hurmerintaako Josefine tarkoittaa?

ROUVA DANELL (innostuen). Ai, kun hän on herttainen! Hänessä on jotakin, josta minä pidän hirveän paljon, tantti ei usko miten hirveän paljon!

PORMESTARINNA. Vai niin! Mutta eihän herra Hurmerinta ole kaunis. Ei voi verratakaan kanttoriin.

ROUVA DANELL. Mutta hän on noin (osoittaa vartaloa ylhäältä alas molemmin käsin).—Onko hän köyhä?

PORMESTARINNA. On, luullakseni, hyvin köyhä.

ROUVA DANELL. Ei herra Hurmerinta ole kotona?

PORMESTARINNA. Ei, herra Hurmerinta meni Aleksandran kanssa kävelemään.

ROUVA DANELL. He taisivat mennä kauaskin?

PORMESTARINNA. Kauas, hyvin kauas aikoivat.

ROUVA DANELL. Minä ajattelin, että jos olisivat menneet johonkin lähelle, niin olisin mennyt heitä tavottamaan.

PORMESTARINNA. Minä uskon, että he ovat jo kotia tulossa ja kävelevät sillalla.

ROUVA DANELL. Sitten he varmaan pian tulevat, minä odotan heitä.—Onko tantilla vatsa kipeä?

PORMESTARINNA. On.

ROUVA DANELL. Nyt he tulevat. Minä kuulin Aleksandran äänen.

PORMESTARINNA. Ei suinkaan! (Enemmän hädissään.)

ROUVA DANELL. Mutta jopa tantin vatsa onkin kipeä.—Nyt tulevat portaita! Kuulkaa!

PORMESTARINNA. Hilleri kolistelee nuohotessaan.

ROUVA DANELL (säikähtäen). Ei suinkaan Hilleri tänne tule?

PORMESTARINNA. Pelkääkö Josefina?

ROUVA DANELL. Hän on niin kiusallinen. Tahtoo minulta rahaa.

PORMESTARINNA (ihmetellen). Hillerikö? Itselleenkö?

ROUVA DANELL. Ostaakseen lapsilleen makeisia. Onko tantilla kaksi viisipennistä?

PORMESTARINNA. Ei ole kuin yksi.

ROUVA DANELL. No tantti lainaa sen minulle.

PORMESTARINNA. Minulla ei ole muuta kuin tämä, ja minä tarvitsen sen haettaakseni kermaa.

ROUVA DANELL. Tantti ottaa tämän kymmenen penniä ja antaa minulle sen viisi penniä, minä saan sitten toisen viisi penniä, kun on haettu kermaa. (Vaihtavat rahoja)

HILLERI tulee ruokasalista kumartaen rouva Danellille.

ROUVA DANELL. Tässä on nyt Hillerille makeisrahaa, viisi penniä.

HILLERI. Ei se riitä.

ROUVA DANELL. Eilen ette pyytäneet kuin viisi penniä saadaksenne penninkorpun kullekin lapsellenne.

HILLERI. Mutta nyt minulla on (nostaa toisen käden sormet ja toisesta kädestä etusormen).

ROUVA DANELL. Hilleri on valehtelija! Eilen näytitte vain yhdellä kädellä.

HILLERI. Mutta tänä päivänä ei enää riitä yksi käsi.

ROUVA DANELL. Kyllä on Hilleri tyhmä, kun luulee etten minä tiedä, että—(sekautuen) mitä minä ajattelinkaan sanoa?

HILLERI. Varmaankin jotakin, joka olisi ollut hyvin viisasta.

ROUVA DANELL. Mutta minulla nyt ei ole kuutta penniä.

PORMESTARINNA. No kymmenen penniä.

ROUVA DANELL. Ei ei ei! Minulla ei ole kuin viisi penniä.

HILLERI (alkaen kävellä ympäriinsä hokien). Kuusi penniä tahi yksi muisku, kuusi penniä tahi yksi muisku, kuusi penniä tahi yksi muisku...

ROUVA DANELL. Hilleri, te olette hullu!

HILLERI (asettuu lähelle). Raha tai yksi muisku!

ROUVA DANELL. Minun leninkini, minun leninkini! (Juoksee eteiseen.)

PORMESTARINNA. Hilleri! Hillerihän on humalassa! Kävikö Hilleri kapakassa?

HILLERI (painelee päätään). Se on vielä sitä eilistä. Tämä on paakruusi. Ja se on paljon pahempi kuin humala. Eikö pormestarinna ole huomannut sitä pormestarissa koskaan? Se on vaarallista. Silloin pitää olla hyvin varovainen, nauraa vain ja sanoa: no elä nyt, kultaseni! Pane nyt maata, ukkoseni, ja levähdä. Minä sitten paistan sinulle sillin. Niin minun eukkoni tekee, eikä meillä koskaan riidellä, sen pormestarinnakin tietää.

PORMESTARINNA. Voi, voi Hilleri. Minä sen suoraan sanon, että monta kertaa olen kadehtinut teitä ja ajatellut, että minä monessa muussa tyytyisin paljon vähempään, kunhan vain olisi sellainen kotioni kuin teillä.

HILLERI. Tai edes sellainen kuin tohtorin herrasväellä. Ajatelkaas, pormestarinna, kun minä tänä aamuna pistäysin siellä, niin tohtori itse soitti pianoa ja tohtorinna tanssi Emilia-tyttärensä kanssa, aurinko niin kauniisti paistoi huoneeseen, ja kanarialintu lauloi.

PORMESTARINNA (itkien). Mitäs kun he!

HILLERI. Mutta tohtorinna onkin aina niin iloinen, aina naurusuin kuin nuori tyttö.

ALEKSANDRA (tulee kamaristaan uudessa puvussaan). Hilleri ja mamma, katsokaa nyt!

HILLERI. Ai ai, kuinka sievä! Kerrassaan kaunis!

PORMESTARINNA. Mutta kyllä se maksaakin, Hilleri, se maksaa—minä en tohdi sanoakaan. Ja pappa ei vielä tiedä koko asiasta mitään. Minua pelottaa niin kauheasti!

HILLERI. Mutta pitäähän neiti Aleksandrallakin olla puku, joka joltakin näyttää.

PORMESTARINNA. Noniin. Voi hyvä Hilleri, puhukaa te pormestarille, pormestari teihin niin luottaa.

HILLERI. Kyllä minä puhun. Olkaa huoleti. Ollaan vain iloisia. Ei suinkaan herra pormestari ole vielä mennyt maistraattiin? Ei ole, koska on hänen keppinsä tuossa oven pielessä.

PORMESTARINNA. Kas siinähän on papan keppi!

HILLERI. Niin. Siinähän herra pormestari melkein aina pitää sitä. Ja siitä minä näen, milloin hän on kotona, milloin ei. Se on niin varma merkki, että se ei petä monasti.

PORMESTARINNA (riemastuen). Ja kun minä en ole huomannut! Se oli pappa varmaan kävelemässä aamulla, kun minä kävin hänen kamarissaankin.

HILLERI. Hoo, herra pormestari oli jo varhain liikkeellä, minä näin.

PORMESTARINNA. Minä en tiedä minkä vuoksi minä olen nyt niin iloisella mielellä! Minä olisin nyt valmis vaikka tanssimaan!

HILLERI. Minäpä mielelläni tahtoisin kerran nähdä pormestarinnan tanssivan, kun herra pormestari on aina kertonut, että pormestarinna ennen tyttönä oli tanssinut niin kauniisti, jonka kyllä uskookin, kun näkee neiti Aleksandran tanssivan. (Alkaa laulaa sievästi ja houkuttelevasti osaa Donauwellenistä.)

ALEKSANDRA. Tulkaa, mamma!

PORMESTARINNA ja ALEKSANDRA lähtevät tanssimaan valssia.

HILLERI heidän tanssiessaan laulaa ja naputtaa tahtia rystysellään oveen, mutta hetken kuluttua kopauttaa aina väliin nyrkillään ja lopuksi lisää voimaa kantapäillään.

PORMESTARI viimein avaa oven, tulee naurusuin sisään, sieppaa kaksi kynttiläjalkaa kynttilöineen ja niitä kiluuttaen yhtyy säestämään Hilleriä, joka yhä laulaa ja lyö oveen tahtia.

PORMESTARINNA huomattuaan pormestarin innostuu tanssiessaan ja kääntää päätään koettaen aina nähdä pormestarin, jolle nauraa onnellisena hymyillen.

HURMERINTA, kädessä suurehko kirjekuori, jossa on käsikirjoitus sisässä, tulee kamarinsa ovesta nauraen henkimeneissä, istua retkahtaa tuolille, mutta siitä siirtyy hervottomana toiselle ja taas kolmannelle, jota toiset jäävät hämmästyneinä katsomaan.

HURMERINTA (hilliten nauruaan). Anteeksi, mutta minä en voi muuta.—Ei suinkaan tässä kaupungissa ole henkilöä, jonka nimi on Hilleri?

PORMESTARI. On kyllä.

HURMERINTA. Minun pitää saada se mies käsiini. Ja minä häntä syleilen ja suutelen!

PORMESTARI. No nyt on meidän vuoro nauraa!

HILLERI seisoo haarajaloin jäykkänä kuin pölkkö mulkoillen, PORMESTARI nauraa kokoonkäpristyneenä, PORMESTARINNA heittäytyneenä tuolille selkäkenoon, ALEKSANDRA

pitkäkseen lattialle.

HURMERINTA (itseksensä). Totisesti se profeetta puhui illalla totta.

PORMESTARINNA. Voih voi voi, pappa rukka, minä kuolen! Auta, pappa!

PORMESTARI. Voih voi voi, mamma rukka, minulta sydän pakahtuu!
(Taluttaen pormestarinnaa menee kamariinsa.)

ALEKSANDRA (nousten lattialta, viittaa Hilleriä). Tuossa on Hilleri.
Pussaa nyt! (Menee kamariinsa.)

Pitkä äänettömyys, jolla aikaa Hilleri seisoo liikahtamatta ja
Hurmerinta astelee sinne tänne hämillään ja neuvottomana.

HURMERINTA. Niin no—minä olin kuvaillut teitä aivan toisenlaiseksi— onhan teidän nimenne Hilleri.

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA. Oletteko lähettänyt minulle muutaman kirjoituksen nimeltä
»Kauppaneuvoksen härkä»?

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA. Oletteko ennen kirjoittanut sanomalehteen?

HILLERI pudistaa päätään.

HURMERINTA (silmää oudoksuen, kävelee). Hauskaa olisi, jos kirjoittaisitte vastakin.

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA. Mahdollisesti teillä on runsaasti aiheita?

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA (hermostuneesti liikkuu edestakaisin tietämättä, mitä sanoisi). Minä teitä viivytän
toimessanne.

HILLERI pudistaa päätään.

HURMERINTA. Minulla itselläni on nyt vähän kiire. Mutta minä hartaasti pyydän saada tavata teitä.

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA (kumartaen). Siis näkemiin.

HILLERI (kumartamatta jäykästi). Näkemiin. (Lähtee astumaan kulkien kuin katonharjaa.)

HURMERINTA. Kuulkaas. Haluaisin mielelläni mainita lukijoille, että olette luvannut vastakin
kirjoittaa lehteen. Onko teillä mitään sitä vastaan?

HILLERI. Ei. Kirjoittakaa, minä vien mennessäni painoon.

HURMERINTA. Sehän käy hyvin, saamme sen vielä tähän numeroon. (Repäisee taskukirjastaan
lehden, jolle kirjoittaa mustekynällään.) Minä mainitsen tässä vain lyhyesti, että lukijat saavat usein
nähdä lehdessämme saman mestarillisen kynän jälkiä, jonka ensimmäiseen tuotteeseen tässä lehtemme
numerossa jokainen lukija on varmaan mielihyvällä tutustuva. (Antaa liuskan Hillerille.)

HILLERI nyökäyttää jäykästi päätään, menee eteiseen.

HURMERINTA katsoo hänen jälkeensä pitkään, astuu jonkun askeleen ja taas pysähtyy katsomaan, ja
vielä uudelleen, alkaa sitten kulkea edestakaisin hykertäen käsiään ja vuoroon pyyhkäisten tukkaansa
väliin tehden liukkeitä kuin ilmaisisi ihmettelynsä jollekin.

POMMERI (on tullut kiireisesti eteisestä ja seisautunut laitellen silmälasejaan, napittaen takkinsa ja
koeteltuaan eri asemia astuu jonkun askeleen lähemmäksi, rykäisten). Hyvää päivää!

HURMERINTA. Kas! (Käy tervehtimään.) Terve, terve! Käy painamaan puuta.
(Alkaa taas kävellä.)

POMMERI (istahtaen ja kerien peukaloitaan). Veli näyttää vunteerailevan.

HURMERINTA (käy Pommerin eteen ja lyö olalle). Minä olen tutustunut omituiseen mieheen.

POMMERI (levottomana). Tuota omituiseenko?

HURMERINTA. Mies kuin sahapölkky!

POMMERI (kerien kiireesti peukaloitaan). Sahako tuota pölkky?

HURMERINTA. Mutta minä aavistan, että hän on nero!

POMMERI (hereten kerimästä). Veljellä on tarkka silmä!

HURMERINTA. Harvinainen nero.

POMMERI (nousten). Tarkkapa on silmä!

HURMERINTA. Ammatiltaan hän on vain—

POMMERI. Värjäri vain!

HURMERINTA. Nuohooja?

POMMERI. Ei kuin värjäri. Värjäri toki! Värjärimestari! (Kiskaisee takkinsa auki ja pistää peukalot liivin hihareikiin.) Ja ne, jotka enemmän ymmärtävät, sanovat tehtailijaksi! (Alkaa mahtavana kävellä edestakaisin. Menee sitten Hurmerinnan luo, lyö olalle.) Saanko minä veli kirjaltajalle tarjota pikku päivälliset seurahuoneella.

KANTTORI (tulee eteisestä, laulaa). Santa Lucia, Santa Lucia. (Puhuu.)
Tuo Pommeri kuorsasi koko yön, mutta me pormestarin kanssa (laulaa):
Sävelten vallassa kuningas olet sa, Santa Lucia, Santa Lucia!

POMMERI. Mutta sinun, kanttori, olisi pitänyt olla kuulemassa, mikä se nero on!

KANTTORI. Nero on timantti, säihkyvä ja välkähtelevä jalokivi.

HURMERINTA. Oikein ja kauniisti!

POMMERI. Se oli oikea sana! Kiitos, kanttori.

KANTTORI. Mutta eivät kaikki, voimmepa sanoa, eivät monet, ja uskallan mennä niinkin pitkälle, että ainoastaan harvat osaavat erottaa oikean jalokiven tavallisesta lasista.

HURMERINTA. Veli on oikeassa!

POMMERI. Oikeassa olet, veli kanttori!

KANTTORI. Jos minä olisin runoilija, niin minä tekisin runon neronjalokivestä, joka—

HURMERINTA (lyö olalle). Se on minulla jo tehtynä. Minä olen löytänyt tuollaisen jalokiven!

KANTTORI. Saanko luvan kutsua veli runoilijan päivällisille seurahuoneelle.

POMMERI (nauraa makeasti syrjässä). Hohhohhoh.

HURMERINTA. Veli Pommeri minut tässä juuri kutsui.

POMMERI (kanttorille). Vör seent!

KANTTORI. Sen viinaryypyn ja voileivän te voitte niellä milloin hyvänsä. Mutta minä kutsun oikeille ideaalipäivällisille. Ja minä kutsun pormestarinkin. (Menee pormestarin kamariin.)

POMMERI. Mutta pormestarinalla ne onkin tässä talossa housut, ja minä pistouvaan hänetkin. (Rientää pormestarin kamariin.)

HURMERINTA (kulkee edestakaisin, innostuneena). Neron jalokivi! Se oli sana!

PAINOPOIKA (tulee kiireellä eteisestä, kumartaen ja toisella kädellä viitaten ikkunaan, toisella pyörittäen lakkia tulisella vauhdilla kätensä ympäri, änkyttää).
Fffffffkkkkkttttrrrkkkkksssskkkkhhhtttkkknsssttt (=faktori käski huutaa ikkunasta).

HURMERINTA (ottaa kukkaron taskustaan). Tule joskus toisella kertaa, minulla ei nyt ole pientä rahaa.

PAINOPOIKA (pudistaa päätään ja kuin edellä).

Fffffktttttrrrrrkkkkksssskk.

HURMERINTA (pudistaa päätään). En minä ymmärrä.

PAINOPOIKA (lakki rauhassa, iloisesti, reippaasti ja vikkelästi laulaa). Saanko minä, herra toimittaja, asiani teille laulaa ja laulaa?

HURMERINTA. Mutta sehän käy näppärästi!

PAINOPOIKA (laulaa). Herra toimittaja tänne on aivan vasta tullu ja tullu, faktori käski sanoa, että Hilleri on hullu.

HURMERINTA (seisoo tyhmistyneenä, silmää vuoroin käsikirjoitusta vuoroin poikaa). Hulluko? Hillerikö hullu?

PAINOPOIKA (laulaa). Faktori käski toimittajan ikkunasta huutaa ja huutaa.

HURMERINTA. Mutta kyllä minun täytyy sanoa, että teistä jompikumpi on hullu, joko sinä taikka faktori!

PAINOPOIKA (menee ikkunaan viitaten, laulaa). Herra toimittaja katsoo, paino on vastapäätä ja päätä, faktori seisoo ikkunassa ja (hätyneenä keskeyttää laulun, alkaa pyörittää lakkia änkyttäen) tttthhhttttpppphhhttttppphh—telia (=tahtoo puhutella).

HURMERINTA (silmää ikkunaan). Niin on, näemmä. (Menee ikkunaan puhelemaan.) Hyvää päivää. Vai niin! Vai niin!—Kyllä minä olen nähnyt hänet. Ja kyllä minua hän vähän epäilyttikin.—Minun täytyy tunnustaa, että aamulla kiireessä ja kesken uneni herätettynä minä en joutanut lukemaan kirjoitusta, vaan annoin sen silmäiltyäni vain siksi, että näin olevan selvää ja hyvää käsialaa. Korrehtuurissa tosin näin sen, mutta oikein tarkkaavasti luin sen vasta äsken itse käsikirjoituksesta. En minä voinut aavistaa, että hän on hullu.—Mitä? Niin. Aivan niin. Onko lehti painossa!—Ai sun turkanen! No mikä nyt neuvoksi?—Mitä? Että otetaan pois Hillerin nimi? Mutta sittenhän kirjoitus tulisi toimituksen, minun omiin nimiini. (Nauraa.) Muuttuuko kirjoitus sillä järkeväksi, kun hullun kirjoittajan nimi poistetaan!—Mitä?—Niin on, kyllä sekin on totta, että nimi paljon vaikuttaa.—Aivan niin.— Meilläkö ei ole mitään muuta keinoa?—No tehdään niin.—Kiitoksia huomautuksesta.—Saa painaa. (Poistuu ikkunasta. Pojalle.) Täällä taitaa olla paljon hulluja?

PAINOPOIKA (änkyttäen). Kkkkkktttppppptttkkk.

HURMERINTA. Ja mikä on se kauppaneuvoksen härkä, josta minulle jo eilen illalla muuan hullu puhui?

PAINOPOIKA (viittoen eteiseen toisella kädellä ja toisella pyörittäen lakkia, änkyttää). Kkkkkktttsssskkkttppp.

TALONPOIKA tulee eteisestä, katselee vilkkaasti ympärilleen ja väliin yht'äkkiä rupeaa hyvin tarkoin jotakin yksityistä kohtaa tutkimaan.

HURMERINTA (painopojalle). Sinä saat mennä.

PAINOPOIKA suu pilkallisessa naurussa katsoen talonpoikaa menee eteiseen.

HURMERINTA (talonpojalle). Mitäs teillä olisi asiaa?

TALONPOIKA (kiirehtimättä). Päivää! (Katselee kattoon ja seinille, kääntyy kurkistamaan eteiseen.)

HURMERINTA (äänettömyyden jälkeen). Kenelle teillä on asiaa?

TALONPOIKA (katselee muualle). Olisi (katselee välillä jotakin esinettä hyvin tarkasti) sanomalehtenpanijalle.

HURMERINTA. Minä se olen. Olisiko teillä pantavana jotakin sanomalehten?

TALONPOIKA (katselee tuolia sivullaan, istahtaa sille, katsoo lattiaa vierellään, tipauttaa siihen lakkinsa ja asettuu istumaan kumarassa kyynärpäät reisien varassa, kädet ristissä ja sylkäisee jalkojensa väliin). Olisi.

HURMERINTA. Mitä?

TALONPOIKA (koettelee tuolinjalkaa katsellen sitä hyvin tarkasti). Olisi (koettelee ja katselee taas toista tuolinjalkaa) pantava (nousee seisomaan ja tarkastelemaan tuolin istuinlautaa ja koko tuolia,

istuen taas) kauppaneuvoksen härkä. (Jatkaa havaintojensa tekoa.)

HURMERINTA (kääntyy äkkiä, äänekkäästi). Hmmm! (Huiskuttaa kättään.)
Siinä se nyt on taas!

NAATUS (tulee eteisestä). Hyvää päivää. Saanko minä pari minuuttia. Minun piti nimittäin lähteä neuvottelemaan veljen kanssa. Se nyt on niin, että minä täydentäessäni (vetää taskustaan tavattoman pakan pitkiä kirjoitettuja liuskoja) kuin myöskin lisätessäni jouduin siihen ajatukseen, että minä, tämän jos vielä täydentäisin, voisin mahdollisesti julkaista väitöskirjana. Silloin tähän tosin tarvitsisi lisätä toinen osa. Vai mitä veli arvelee? Ehkä minä luen tämän kokonaisuudessaan nyt?

HURMERINTA. Suo minun kysyä, onko tuossa mainittu jotakin kauppaneuvoksen närästä?

NAATUS. On. Tässä on useammassakin kohden. (Levittelee liuskoja) Tuossa esimerkiksi, kun puhutaan kvantitatiivisesta ja kvalitatiivisesta painosta lauseessa. Minä luen tämän veljelle.

HURMERINTA. Minä sitten mieluummin lukisin yksinäni, kun veli on sen painattanut väitöskirjaksi.

NAATUS. Niin, minä tulin sitä kysymään, että jos ei veli panisi pahakseen, niin minä en nyt tätä antaisikaan veljelle, vaan sitten painetun eksemplaarin. Sopiiko?

HURMERINTA. Varsin hyvin.

NAATUS. Velikin on sitä mieltä, että tähän tulee vielä lisätä toinen osa?

HURMERINTA. Melkein kallistun sille puolen.

NAATUS. Mutta sitä varten minun pitää saada vähän tietoja sanasta kippurahäntä. Ja minä kerran kuulin tämän pormestarin piian käyttävän sitä sanaa. Minä menenkin nyt häneltä kysymään. (Kokoa liuskansa ja menee ruokasaliin.)

TALONPOIKA (ottaa lakkinsa, miettii hiukkasen, nousee seisomaan ja katselee ympärilleen). Hyvästi!
(Yrittää lähtemään.)

HURMERINTA. Hyvästi.

TALONPOIKA (kääntyy äkkiä). Ja kiitoksia. (Pää liikkuen joka taholle menee eteiseen)

ROUVA DANELL (syöksyy eteisestä). Voi voi voi voi herra—herra—herra (heittäytyy tuolille painaen rintaansa).

HURMERINTA. Mikä teidän on? Löikö se vähämielinen teitä, ja eihän vain puukolla?

ROUVA DANELL. Ei ei,—kauppaneuvoksen härkä, kauppaneuvoksen härkä, kauppaneuvoksen härkä

HURMERINTA (äänekkäästi). No tuota raukkaa jo epäilin eilen illalla!
(Kääntyy naurahtaen.)

ROUVA DANELL. Se on minulle aina niin vihainen.

HURMERINTA (istahtaa vähääkään välittämättä selin rouva Danelliin ja huolettomaan asentoon, ottaa taskukirjansa, jota tarkastelee huolestuneena, ja puhelee aivan kuin ei ketään olisi huoneessa). Tjaa! Miten, miten minä selviän? Yksi vekseli 15 päivä ja toinen jo 20. Ai ai ai ai!

ROUVA DANELL. Tarvitsetteko rahoja?

HURMERINTA (katsomatta rouva Danelliin). Paljon.

ROUVA DANELL. Minulla on.

HURMERINTA (kuin edellä, lempeästi). Hauska tietää.

ROUVA DANELL. Kuinka paljon herra—?

HURMERINTA. Ainoastaan viisisataa markkaa.

ROUVA DANELL. Minulla ei ole nyt mukana—

HURMERINTA. Sepä paha, ai ai kun oli paha. Menkää hakemaan.

ROUVA DANELL. Mutta minä voin kirjoittaa shekin.

HURMERINTA. No se on hauskaa.

ROUVA DANELL. Täällä ei taida olla mustetta ja kynää.

HURMERINTA (taskustaan ottaa mustekynän, jonka laittaa ja antaa rouva Danellille olkansa yli). Tässä, olkaa hyvä. (Jää tarkastelemaan kirjaansa, huolestuneen näköisenä.)

ROUVA DANELL (ottaen laukustaan shekkikirjan ja asettuen kirjoittamaan). Ainoastaan viisisataa?

HURMERINTA. Niin, ainoastaan viisisataa.

ROUVA DANELL. Kuinka onkaan—?

HURMERINTA. Nimenikö? Urho Armas Hurmerinta.

ROUVA DANELL. Ai kuinka kaunis! (Kirjoittaa ja tuo Hurmerinnalle shekin.) Olkaa hyvä.

HURMERINTA (ottaa shekin ja kiittää kohteliaasti, vaan huomiotta).
Kiitän!

ROUVA DANELL. Jos tarvitsette enemmän, niin ilmoittakaa vain.

HURMERINTA. No tuokaa huomenna viisisataa.

ROUVA DANELL. Ainoastaan viisisataako?

HURMERINTA. Tjaa! Sitten joku määrä kultarahoja ja pikku seteleitä taskurahoikseni—niin että niitä on joka taskussa.

Kuuluu kaukainen aisakellon ääni.

ROUVA DANELL (säikähtäen). Kuulkaa!

HURMERINTA. Mitä?

ROUVA DANELL. Se on Hilleri. Hän tulee ja tahtoo minulta kuusi penniä!
Minä menen Aleksandran kamariin. (Juoksee.)

HURMERINTA. Tämä jo alkaa olla surullista! (Rutistaa shekin ja viskaa myttyrän pöydälle.)

Ulkoa kuuluu lasten huutoa: »Kauppaneuvoksen härkä! Kauppaneuvoksen härkä!»

HURMERINTA (menee ja vihaisesti kiskaisee ikkunan kiinni). Huomenna toki loppuu mätäkuu!

NEITI SALMELA (pieni paperikäärä kädessä, tulee eteisestä arastellen, käy keskilattialle, Hurmerinnan kääntyessä). Päivää!

HURMERINTA (rientää kädet ojennettuina). Rakas Eeva!—Käy istumaan.
(Osoittaa paperikäärää.) Mikä tuo on?

NEITI SALMELA. Pieni käännös.

HURMERINTA. Sanomalehteenkö? Jätetään se nyt ja puhellaan.

NEITI SALMELA. Otinkin sen enemmän näön vuoksi, oikeana asianani oli saada puhella vähän kanssasi.

HURMERINTA. Se minulle mieleen. Mutta sinusta on tullut niin niukkasanainen, oikein tuskastuttavan niukkasanainen ja kummallinen. Minä en sinua totta puhuen ymmärrä.

NEITI SALMELA. Ehkä ymmärrät, kun selitän sinulle.

HURMERINTA. Minä odotan jännityksellä.

NEITI SALMELA. Niinkuin muistat, oli minulla aikomus suorittaa ylioppilastutkinto.

HURMERINTA. Siitähän meillä oli usein väittelyä. Minähän se sinulle puhuin järkeä ja koetin saada hurjan innostuksesi jäähdytetyksi ja turhanpäiväiset illusionisi poistetuksi. Ylioppilasneiti: narrimaisuutta, muotihulluutta! Otit puheestani vaarin. Ja viisaasti teit kun luovuit.

NEITI SALMELA. Minun täytyi.

HURMERINTA. Täytyi?

NEITI SALMELA. Sain eräänä päivänä isältäni Helsinkiin kirjeen, jossa isä kirjoitti asiainsa tilasta.

HURMERINTA. Ovatko ne huonot?

NEITI SALMELA. Ovat olleet. Mutta nyt on isällä työpaikka, jossa hän tulee toimeen hiljalleen ja viihtyy hyvin. Ja minulla on toimi täällä, setäni konttorissa.

HURMERINTA. Minä en ymmärrä!

NEITI SALMELA. Kunhan selitän. Isäni oli auttaessaan erään sukulaisemme tehdasyritystä ostanut osakkeita, sitten osakkaana joutunut johtokuntaan, sitten takuuseen j.n.e. j.n.e., kunnes tehtaan joutuessa vararikkoon isän oli myytävä edullisimmalla tavalla kaikki omaisuutensa.

HURMERINTA. Maatilakin?

NEITI SALMELA. Se ensimmäisenä ja sitten kaikki muu jälessä. Kaikki! Ymmärrät miten tämä vaikutti minuun, joka olin elänyt kuin prinsessa ja jolla oli sellaiset tulevaisuuden unelmat kuin muistat. Tietysti oli monet päivät, viikkomäärä itkua ja hammasten kiristystä. Olin suutuksissa isälle, vaikka hän muutamissa päivissä muuttui ihan valkotukkaiseksi. (Pyyhkäisee silmistään kyyneleet.) Sitten isäni sai eräänä päivänä kirjeen veljeltään, tšekäläiseltä kauppaneuvokselta, joka tehtaan vararikossa oli menettänyt parituhatta markkaa ja siitä syytti isää. Siinä silmänräpäyksessä kirjoitin tänne sedälleni, lyhyesti vain pyysin häneltä työtä mitä hyvänsä ja millä palkalla hyvänsä. Setä kirjoitti ja käski tulla, luvaten hommata minulle toimen pankissa. Mutta kysellessäni neidiltä, jonka sijalle minä tulin, mihin toimeen hän menee j.n.e., sain selville, että minä tulin kuin julma anastaja sieppaamaan leipäpalan hänen suustaan. Heti paikalla lähdin pankista ja menin setäni luo ja sanoin että se ei passaa! Tuima ottelumme päättyi niin, että hän antoi minulle työtä omassa konttorissaan. Sitä työtä! Karhuma- ja uhkauskirjeitten puhtaaksikirjoittamista, velkahakemusasiakirjain y.m. jäljentämistä, ja sitten numeroita, numeroita, numeroita, numeroita...

HURMERINTA. Ja huono palkka?

NEITI SALMELA. Ei! Hän maksaa hyvän palkan kaikille.

HURMERINTA. Vai niin!

NEITI SALMELA. Hän on kai pohjaltaan oikeastaan hyvä, vaan luonteeltaan kiivas ja kehittynyt despootiksi ja paljaaksi affääriksi. Hän riiteli vastaan pitäen hirveän metelin, kun minä ilmoitin, että suoritan hänelle sen kaksituhatta markkaa, jonka menettämistä hän oli syyttänyt isää. Hän tyrkkäsi minut ulos ovesta, mutta minä tulin heti takaisin ja kuukauspalkastani, jonka juuri olin saanut, viskasin osan hänen eteensä, jättäen itselleni, minkä välttämättömästi luulin tarvitsevani ruokaani ja asuntooni. Mutta sitten seuraavassa kuussa kun taas maksoin, hän otti jo kuin tietyn saatavan, ja vaati, että suorittaisin enemmän kerralla. Minua suututti ja inhoitti, että viskasin koko kuukauspalkkani hänen eteensä. Hän otti, vaikka hyvin tiesi, ettei minulle jäänyt millä leipää suuhuni saada. Hyvä Jumala antakoon anteeksi ajatukseni, joita itsekseni olen hänestä lausunut, samoin kuin senkin, että olen samalla silmällä katsonut muitakin ihmisiä täällä. Minusta oli koko tämä kaupunki räähkälintujen inhoittava pesintäpaikka.—Voi kun sydämeni on ollut musta! Se oli mustimmillaan eilen illalla siellä juhlassa. Kuule! Minä siellä vahingonilolla nautin ajatuksesta, että kyllä sinun ihastuksesi ja innostuksesi vielä haihtuu, ja ettei ole pitkä aika, ennenkuin kulet kuin pieksetty koira! Mutta sitten kun —(Vaikenee äkkiä ja laskee alas katseensa.)

HURMERINTA. Sitten kun—?

NEITI SALMELA (hetkisen äänettömyyden perästä, tarttuen molemmin käsin Hurmerinnan käteen). Ja kun me asuntoni portilla erosimme, jäin minä katsomaan sinun jälkeesi. Huusin sinua, vaan sinä et kuullut. Olin lähteä juoksemaan, vaan samassa käännyt toiselle kadulle. Minä jäin siihen hirveässä tuskassa ja hädässä.

HURMERINTA. Minkä vuoksi?

NEITI SALMELA. Kuvailin, että he täällä sinut kiduttavat, polkevat jalkoihinsa ja repivät kuoliaaksi. Juoksin huoneeseeni ja itkin. (Hetken äänettömyys.) Aamulla kun heräsin, tuntui minusta aivan kuin olisin ollut Helsingissä. Yht'äkkiä kauppaneuvoksen härkä—

HURMERINTA (nousee äkkiä). Kas niin! (Kääntyy neiti Salmelaan) Mikä on se kauppaneuvoksen härkä?

NEITI SALMELA. Tavallinen härkä, ei muuta. Samanlainen kuin missä hyvänsä.

HURMERINTA (istuu uudelleen). No, kerro mitä se kauppaneuvoksen härkä!

NEITI SALMELA. Se muistutti missä minä olen. Mutta minusta tuntuikin kaikki aivan toisenlaiselta kuin ennen. Tuntui kauniilta unelmalta. Täällä sinä ja minä! Kaukana suuresta maailmasta. Sinä kuninkaana omassa pienessä valtakunnassasi.

HURMERINTA. Eipä vähän!

NEITI SALMELA (nousee). Eikö totta? Sinä voit valvoa lakien noudattamista, kumota ja säätää tapoja, toimeenpanna parannuksia kaikilla aloilla, johtaa, neuvoa, nuhdella ja palkita, sinä voit puoltaa heikkoja ja kurittaa sortajia—sinä olet kuningas!

HURMERINTA (taputtaa neiti Salmelaa hyväillen poskelle). Nyt sinä alat olla täydellisesti entinen!

NEITI SALMELA säpsähtäen peräytyy ja jää seisomaan syvä vastenmielisyyden ilme kasvoilla.

HURMERINTA. Mikä sinulle tuli?

NEITI SALMELA. Sinun kätesi haisevat rouva Danellille.

HURMERINTA (haistaa kättään). Rouva Danell kävi äsken täällä, vaan en minä häntä edes kätellyt. (Muistaa rutistamansa shekin pöydällä) Tuota paperiahan minä kyllä olen pidellyt. Mutta onpa sinulla tarkka hajuaisti. (Haistaa paperia.) Mikä hieno parfyymi!

NEITI SALMELA. Minä inhoan, minä sitä ihmistä inhoan!

HURMERINTA. Hän on hullu?

NEITI SALMELA. Ei. Vaan tunnoton saituri!

HURMERINTA (nauraa). Erehdys! Suuri erehdys!

NEITI SALMELA. No kuulehan! Syrjäansiokseni olen ottanut puhtaaksikirjoitustyötä, ja joku aika sitten tuotiin minulle jäljennettäväksi muuan kuvernöörin välipäätös yhden markan saatavasta, jonka rouva Danell oli pannut hakemukseen. Ihminen, jolla on kaksi komeaa taloa kaupungissa ja kai rahojakin pankissa!

HURMERINTA. Onko niin!

NEITI SALMELA. Mutta väärinhän oikeastaan on tuomita niin ankarasti, kun ei tunne ihmistä tarkemmin. Hänellä voi olla joitakin suuria puolia, jotka olisivat ainakin joksikin hyvitykseksi.

HURMERINTA (innostuen). Minä uskon! (Ottaa paperimyytträn, oikoo sen ja näyttää neiti Salmelalle.) Mitäs sanot tästä?

NEITI SALMELA (hämmästyen). Viidensadan markan shekki sinulle! Minkä vuoksi rutistettu?

HURMERINTA. Se on soma juttu. Minä luulin häntä suorastaan vähämieliseksi ja laskin pilaa, kun hän tarjosi rahallista apuaan. Ja kun hän antoi minulle tämän shekin, niin rutistin sen arvottomana.

NEITI SALMELA. Niin sitä voi tulla nolatuksi!

HURMERINTA. Mitä tuohon markanjuttuun tulee, niin minä ajattelen, että mies, jolta hän hakee, voi olla joku ilkeä kiusankapine, jolle tuollainen kuri on omiaan.

NEITI SALMELA. Minua hävettää! Minä lähetin puhtaaksikirjoitettavat paperit takaisin rouva Danellin asiamiehelle, mukana velkasumman ja arviolta kuluja.

HURMERINTA. Maksoit omasta kukkarostasi!

NEITI SALMELA. Niin, ajattele! Sinne meni kymmenkunta markkaa, jotka olin koonnut isä rukalle sikareihin, joita hän ei enää kustanna itselleen. Sääli oli, mutta minua niin sapetti.—Voi voi! Minä varmaan olisin pian täällä kuollut sappitautiin, jollet sinä olisi tullut kääntämään mieleni. Minä olen ollut aivan hullu. Eiväthän ihmiset täällä liene huonompia kuin muuallakaan.

HURMERINTA. Päinvastoin! Erinomaisia. Minä uskon täällä voivani paljon vaikuttaa. Ja minä tunnen siihen halua ja intoa!

NEITI SALMELA. Sinä heitä innostutat hyvään ja kauniiseen, autat hyviä kohoamaan, pahoja parantumaan, sinä heitä—

HURMERINTA (keskeyttäen). Minun lämmin, virkeä kevättuuleni! (Panee kätensä hänen poskilleen ja yrittää suutelemaan.)

NEITI SALMELA (tuskallinen ilme kasvoilla, vetää päänsä pois). Käsiesi haju vaivaa minua, minä en voi sille mitään!

HURMERINTA. Tjaa!

NEITI SALMELA (hymyillen). Pane kätesi selkäsi taakse.

HURMERINTA (tekee kuin käsketty). No?

NEITI SALMELA. Minä suutelen sinua. (Kietoo kätensä Hurmerinnan kaulaan.)

HILLERI vahtimestarin kalunoidussa puvussa, aisakello kädessä on tullut eteisestä ja pysähtynyt hetkiseksi, sitten varpaillaan hiipii ikkunaan ja avaten sen yrittää soittamaan kelloa kadulle.

NEITI SALMELA säikähtäen juoksee eteiseen.

HURMERINTA (suuttuneena rientää Hillerin luo ja tarttuu häntä käsipuoleen). Mitä te täällä teette? Mitä?

HILLERI (virallisella äänellä ja kaikenkirjavilla äänenpainoilla, äänekkäästi). Kuulutus. Keisarilliselta senaatilta läänin kuvernöörin kautta maistraatille tulleen armollisimman käskykirjeen mukaan viime kuluneen toukokuun 13 päivästä tänä vuonna, jossa käskykirjeessä, viitaten kuninkaalliseen asetukseen vuodelta 1754, niinkuin se kuuluu muutettuna—

HURMERINTA. Menkää kadulle määkimään!

HILLERI. Mahdotonta, hyvä herra, aivan mahdotonta.

HURMERINTA (katsoo häntä tarkkaan). Minä olen teidät nähnyt jossakin!

HILLERI. Kyllä, herra toimittaja—humalassa.

HURMERINTA. Ahaa! Te olette se profeetta!

HILLERI. Niin, herra toimittaja,—aina humalassa profeetta. Ja kauppaneuvoksen härkä on nyt täällä pihassa, jos herra toimittaja haluaa nähdä—

HURMERINTA. Saanko luvan kysyä nimeänne?

HILLERI. Hilleri on nimeni, herra toimittaja.

HURMERINTA. Hyvä! Onko teitä kaksi?

HILLERI. Meitä on, herra toimittaja, seitsemän.

HURMERINTA. Ehkä kaikki veljeksiä?

HILLERI. Kuusi niistä on veljeksiä.

HURMERINTA. Onko nuohooja Hilleri teille sukua?

HILLERI. Herra toimittaja, hän on aivan samaa lihaa ja luuta kuin minä. Minä olen nimittäin just nuohoojakin.

HURMERINTA. Oletteko vielä muutakin kuin profeetta, nuohooja ja vahtimestari?

HILLERI. Mitä vain milloinkin tarvitaan. (Ottaa taskustaan sakset, kamman ja partaveitsen.) Ehkä herra toimittaja suvaitsee, niin—(tekee liikkeitä).

HURMERINTA. Annetaanhan olla toisiin. (Ottaa käsikirjoituksen, josta katsoo.) Teidän nimenne on siis Benjam Josef Sebulon Isaskar Assar Hilleri?

HILLERI. Siihen pitää vielä lisätä yksi nimi, Gad, sillä minulle on tänä päivänä syntynyt taas poika, ja minä joka pojan kohalle omistan itselleni uuden nimen Jaakopin poikain nimisarjasta alkaen lopusta, sillä nähkääs, herra toimittaja, se Juudas on niin kovin lähellä alkupäässä.

HURMERINTA (katsoo pitkään ja terävästi Hilleriä). Ja kuitenkin se nimi teille sopisi parhaiten!

HILLERI. Minä terotan saksia, puhtaaksikirjoitan, korjaan kelloja—

HURMERINTA. Ette enää minua eksyt! Te onnistuitte saamaan kaulaani ansan, mutta minä vedin pääni pois! Aioitte saada minut naurun, pilan ja ivan alaiseksi. Se ei kuitenkaan varsin onnistunut. Minä

tunnen nyt teidät ja minä teidät paljastan!

PORMESTARI (tulee kamaristaan). Täällähän se onkin Hilleri.
Pormestarinna tahtois tavata Hilleriä.

HURMERINTA. Minä sanon teille, setä, että tuo mies on suuri lurjus!

PORMESTARI. Hilleri! Hilleri! Hilleri! Onko Hilleri humalassa?

HILLERI. Ei, herra pormestari, ei nyt, ei! (Menee pormestarin kamariin.)

PORMESTARI. Sitähän minäkin. (Katsoo pitkään Hurmerintaa, sitten taputtaa olalle.) Kuule, mene nyt maata ja nuku sen aikaa kuin minä olen maistraatissa. Mamma itse aikoi meille paistaa silliä. (Makustelee suutaan.)

KANTTORI ja POMMERI tulevat pormestarin kamarista Hurmerinnan luo.

PORMESTARI (jatkaen puhettaan Hurmerinnalle). Ei nyt saa olla huonolla tuulella. Meillä on tänään illalliset, Pommerin tarjoamat, huomenna koko perheen huvimatka Onnellisuudensaareen ja ylihuomenna kanttorin päivälliset, jolloin saamme kuulla suuren uutisen. Niin on mamma määrännyt. Mutta nyt minun pitää joutua maistraatiin. (Menee juoksu-jalassa eteiseen.)

POMMERI (katsoo kelloaan). Ja minun pitää lähteä pankkiin. (Hurmerinnalle, kädet liivin hihareijissä.) Minä olen tiskonttikometiassa.

KANTTORI (lyö otsaansa). Sakramenttoo! (Pistää kättä Hurmerinnalle.)
Terve nyt! (Lähtee kiireesti, vaan pysähtyy ja kohottaa kättä.) Mutta
ylihuomenna! (Käsi sydämellä laulaa:) Margareta taratita tamtaa,
Margareta—

PORMESTARI (tulee eteisestä). Pihalla on kauppaneuvoksen härkä!

KANTTORI. Minun pitää päästä vaikka neulan silmästä. (Menee laitimaiseen ikkunaan.)

POMMERI. En minäkään tänne rupea jäämään arestiin! (Menee toiseen laitimaiseen ikkunaan.)

PORMESTARI. Ei auta muu kuin vanha konsti. (Menee keskimäiseen ikkunaan ja alkaa hommautua siitä kadulle.)

POMMERI. Kuule, sinä veli Hurmerinta! Kun tuo kanttori sanoi, että rinsipit eivät merkitse mitään!

KANTTORI. Mitä niillä kuivilla prinssiipeillä tekee? Niillä ei maailma edisty!

POMMERI. Huittalarumsis! Vai ei edisty? Niillä se juuri edistyy, mutta sen pitää olla rinsipin luja kuin paksu tervaköysi. (Laskeutuu kadulle.)

KANTTORI. Mutta mies, joka nostaa ideaalin lipun korkealle—
(Laskeutuu.)

PORMESTARI. Minun mielipiteeni taas olisi, että saisi olla niin ideaaleja kuin prinssiippejä.
(Laskeutuu.)

HURMERINTA (joka on katsonut suu auki ikkunaparaatia, kääntyy ympäri kuin jotakin henkilöä etsien). Mitähän tämä oikeastaan on!

ROUVA DANELL (pistää päänsä Aleksandran kamarin ovesta). Ei Hilleri ole enää täällä? (Tulee sisään.) Herra—herra—tahdotteko minua vähän auttaa?

HURMERINTA. Olen iloinen saadessani siihen pienimmänkään tilaisuuden, rouva Danell. Te äsken lähditte niin kiireesti, etten minä saanut lausua teille—

ROUVA DANELL. Nyt minulla on kiire, hirveän kiire. Minun pitää heti joutua kotia.

HURMERINTA. Rohkenen nöyryimmästi pyytää suosiollista lupaa saada astua kynnyksenne yli tullakseni kotonanne esiinkantamaan kiitollisuuteni.

ROUVA DANELL. Niin minun luo? Mutta vasta ylihuomenna klo 12.

HURMERINTA. Lausun sydämelliset kiitokseni.

ROUVA DANELL. Oletteko hyvä ja nostatte tuonne kadulle tuolin, että minun on helpompi laskeutua

ikkunasta.

HURMERINTA. Mutta hyvä rouva Danell, ette suinkaan te ikkunasta?

ROUVA DANELL. Pihalla on kauppaneuvoksen härkä.

HURMERINTA. Minä lähden ajamaan sen pois! (Yrittää.)

ROUVA DANELL (hätytyen). Ei ei ei ei, se surmaa teidät.

HURMERINTA. Mutta eihän se ole kuin tavallinen härkä?

ROUVA DANELL. Ei ei ei, ette saa mennä, minä pyydän ja rukoilen. Se oli eilen puskenut muuatta miestä niin pahasti, että oli tullut verta. Ette saa mennä! Minä en laske teitä.

HURMERINTA. Kun niin tahdotte, hyvä rouva Danell. Minulle on erittäin mieluista ja suloista, jos istutte täällä odottaen kunnes se menee.

ROUVA DANELL. Minä en nyt voi viipyä, en. Minä pyydän, nostakaa tuo tuoli kadulle ikkunan alle.

HURMERINTA. Te tahdotte välttämättömästi—?

ROUVA DANELL. Välttämättömästi!

HURMERINTA (nostaa tuolin kadulle). Kun rouva Danellin täytyy, niin—

ROUVA DANELL (nousee ikkunaan). Minun täytyy, sillä ompelijatar lupasi tulla presiiis kellon lyönnille. (Laskeutuu.)

HILLERI tulee pormestarin kamarista.

HURMERINTA. Eikö täällä ole yhtään poliisikonstaapelia?

HILLERI. On, herra toimittaja, on täällä yksi poliisikonstaapelikin.

NEITI SALMELA (tulee eteisestä tulistuneena). Minä olen iät ja ajat odottanut, että tuo kauppaneuvoksen härkä siirtyisi muualle, mutta ei. Siinä seisoo portin suulla ja vahtii poliisikonstaapelia, joka istuu aidalla.

HURMERINTA. Sinun täytyy mennä ikkunasta. Rouva Danellkin meni juuri nyt. Hän kertoi, että se härkä oli eilen puskenut muuatta miestä kai pahastikin.

HILLERI. Mahan puhki. Mutta se oli vain muuan maalaisrenki. Sen isäntä kai kävi herra toimittajaa puhuttelemassa.

NEITI SALMELA (nousee tuolille ikkunan edessä). Muista, että olet kuningas! (Yrittää astumaan ikkunalle.)

HILLERI. Neiti Salmela! Te ette saa sitä tietä kulkea!

NEITI SALMELA. Mitä hupsuatte! Vai onko teissä miestä laittamaan tie auki?

HILLERI. Sen teen, kun maltatte hiukan aikaa. Hiukan aikaa vain, hyvä neiti, niin pääsette kulkemaan kuin kuningatar. (Menee ikkunaan ja pudistaa rajusti tiukua, sitten virallisella äänellään huutaa.) Kuulutus. Esiintulleesta syystä kaikkia kaupunkilaisia, joilla karjaa, lehmiä tahi hevosia on, täten huomautetaan poliisijärjestyksen määräyksistä ja erityisesti kiellosta, ettei elukoita sakon uhalla saa saattajatta laskea kulkemaan kaupungin läpi laitumelle tai sieltä kotia. Maistraatti. (Puhuu.) Tämä sitä huvittaa!—Nähkääs nyt! (Viittaa kadulle.) Siinä se on. (Neiti Salmelalle.) Ja nyt teille on tie auki.

NEITI SALMELA (katsoo pitkään Hilleriä silmiin, ojentaa kätensä). Anteeksi! (Pudistaa Hillerin kättä ja rientää kiireesti eteiseen.)

HURMERINTA. Tällainenko se nyt on täällä se kauppaneuvoksen härkä?

HILLERI. Minkälainen se on siellä Helsingissä?

HURMERINTA. Ei siellä ole mitään kauppaneuvoksen härkää!

HILLERI. Eikö? No on rovestin härkä?

HURMERINTA. Eei!

HILLERI. Eikö siellä kenelläkään ole edes pikku mullikkaa?

HURMERINTA. Sitäkö te siis tarkoittitte, niinkuin minä alussa luulinkin?

HILLERI (tyhmän näköisenä). Mitä sitä? Mitä herra toimittaja meinaa?

HURMERINTA (ottaa käsikirjoituksen). Minä luulin, että tämä oli mielikuvituksesta kirjoitettu. Mutta tämä taitaa olla melkein totta?

HILLERI. Sitähän se moitti entinen toimittaja.

HURMERINTA. Vai tarjositte hänellekin? No mitä hän sanoi?

HILLERI. Minä en muista, me nähkääs molemmat olimme—humalassa.

HURMERINTA. Humalassako te olette tämän kirjoittanutkin?

HILLERI. Niin, ryypiskellessäni—eikös siinä näykin kahvinjälkiä?

HURMERINTA. Näkyypä tosiaan. Te ryypiskelitte puolikuppisia?

HILLERI. Kokokuppisia.

HURMERINTA. Hmm! Nyt minä ymmärrän!

HILLERI. Minun ei pitäisi ryypätä koskaan, ei edes kahviakaan, minä kun olen sellainen kuin olen, niinkuin pormestarinnakin sanoo.

HURMERINTA (katsellen käsikirjoitusta). Mutta mitäs tämä on tässä, tämä lyijykynällä kirjoitettu?

HILLERI. Se entinen toimittaja siihen jotakin sorkki, mutta se on niin sotkuista käsialaa, että on oikein ihme, ettei siitä miehestä ole tullut sen korkeampaa virkamiestä.

HURMERINTA (tapailen lukee). Tästä syntyisi kaiken kauhea (hämmästyen nostaa katseensa ja tuijottaa Hilleriin) bellum omnium inter omnes!

HILLERI. Mikä kaiken kauhea?

HURMERINTA. Kaikkien sota kaikkia vastaan!

HILLERI. Kauhea sota? Olipa hyvä, ettei pantu lehteen—vai mitä herra toimittaja äsken sanoi?

HURMERINTA. On se lehdessä, siitä on vain Hillerin nimi poissa. (Rientää ikkunaan, avaten, huutaa.) Hoi siellä painossa! (Tavottaa äkkiä silmäänsä kuin olisi joku lyönyt, poistuen ikkunasta.) Tuo härkä paholainen syytää hiekkaa ja kiviä.

HILLERI. Mitä pitäisi?

HURMERINTA. Pitäisi kieltää painamasta lehteä!

HILLERI (menee ikkunaan ja pitäen kättään silmiensä suojana, aivan kuin varoen hiekkaa lentämästä, huutaa). Pöllönen hoi! Pysäytä se rakkisi! Herra toimittaja käski!

ÄÄNI. Just pysäytän, viimeinen on menossa!

HILLERI nauraa itkunauruaan.

HURMERINTA. Mitä te itkette? Eihän teillä ole hätää! Mutta minulla! (Kävelee edestakaisin.) Kirjoitus voi olla totta. Mutta se voi olla yhtä hyvin sopimaton, loukkaava, persoonallinen, liioiteltu.

Ikkuna sälähtää rikki.

HURMERINTA. Kas, kas! Nyt se särkee ikkunat!

Esirippu

KOLMAS NÄYTÖS.

Huone sama kuin edellisessä.

Esiripun noustessa pormestarin tyttöjä huoneessa, suurempia ja pienempiä, ja heidän hoitajansa, joka pitää huolta pienemmistä. Suuremmista yksi soittaa huuliharpuilla taidokkaasti ja nähtävällä nautinnolla jenkansäveltä, kaksi tyttöä tanssii jenkkaa ja yksi, ELLEN, kulkee niska kyyryssä matkien vihaista härkää, puskee jonkun tuolin kumoon ja sitten asettuu soittajan eteen katsellen altakulmainsa ja ravistaen vähän väliä päätään.

PORMESTARI (kaupungille menossa). Mamma, kun Hilleri tulee tänne, niin sanot sinä hänelle, pruu primuu: että Hilleri kirjoittaa puhtaaksi sen kuulutuksen, joka on minun pöydälläni; pruu sekunduu: että kun poliisikonstaapeli on heinänteossa, ja kun kerrotaan että laivalla on tulossa joku sotaherra, ja sen vuoksi laivarannassa välttämättömästi pitää olla poliisikonstaapeli, niin pyytäisin Hilleriä menemään, mutta hänen täytyy välttämättömästi olla poliisikonstaapelin virkapuvussa. Sen vuoksi menkään poliisikonstaapelin asuntoon ja hänen vaimoltaan pyytäkään konstaapelin virkapuvun lainaan, sanoen että pormestari käski, kun asiat ovat niin ja niin.

PORMESTARINNA. Olisit tästä kirjoittanut paperilipulle ja jättänyt sen pöydällesi, niin ei olisi minun tarvinnut vahtia, milloin Hilleri tulee.

PORMESTARI. Minä kirjoitinkin, mutta—

PORMESTARINNA. No kyllä Hilleri sitten huolen pitää! Mene sinä nyt vain, mutta elä viivy kauan.

PORMESTARI. Minä vain pistäydyn. (Menee eteiseen.)

PORMESTARINNA (eteiseen). Kaikki huvimatkaa varten on valmiina, ja me lähdemme heti, kun sinä tulet. Sule ovi jälestäsi. Hyvästi, kultaseni. (Kääntyy huoneeseen.) Voi hyvät lapset, kun te pidätte ääntä! Ja kenen luvalla te olette tänne saliin kerääntyneet? Pois! Pois! Pois! Menkää pukeutumaan huvimatkalta. Fiina panee niille ne uudet leningit. No menkää nyt! (Ajelee ruokasaliin lapsia, jotka tahtovat poikkeilla sinne tänne.)

ELLEN jää lopuksi yksin saliin seisoen kuin vihainen härkä, nyrkit sarvina.

PORMESTARINNA. No Ellen, mitä sinä nyt?

ELLEN. Eikö mamma tunne tätä?

PORMESTARINNA. Mene nyt siitä!

ELLEN. Se menee vain, milloin se itse tahtoo!

PORMESTARINNA. Mitä ilvettä tuo taas on?

ELLEN. Eikö mamma ole lukenut lehdestä? Tämä on kauppaneuvoksen härkä.

PORMESTARINNA. Sinä et saa tuollaisia ilveitä pitää! Tuo on rumaa. Jos et sinä herkiä, niin minä sanon papalle, kun hän tulee kotia!

ELLEN. Tietääkö mamma, mitä se nyt tekee?—Se halveksii. (Lähtee liikkeelle hitaasti ja puskee kumoon pienen pöydän, jolla on kortteja, kävelee sitten pää kekkasten ruokasaliin.)

PORMESTARINNA. Hyvä isä tuota tyttöä! Mistä se niitä saakin tuollaisia ilveitä? Ja kun se on niin itsepäinen!—Mutta Aleksandra, missä hän on? (Menee Aleksandran kamarin ovelle, jonka avaa.) Vieläkö sinä olet sängyssä!—Mitä sinä nyt luet?—No yhäkö sitä! Etkö sinä ole sitä vielä saanut luetuksi. Hirveän ikävääkö?—Ole nyt edes hiljempaa! Ota kirja mukaasi ja lue se loppu siellä!—Et välitä hänestä? Armaastako?

HURMERINTA (tulee kamaristaan). Hyvää huomenta, täti!

PORMESTARINNA (painaa Aleksandran kamarin oven kiinni ja menee kättelemään Hurmerintaa). Hyvää huomenta, Armas. Minä tuossa toruin Aleksandraa, kun se on vielä sängyssä. Ei ole malttanut nousta lukiessaan sitä Armaan kirjaa—hän lukee sitä jo toista kertaa.

HURMERINTA. Hauska kuulla.

PORMESTARINNA. Nyt Armas saa nähdä hyvin kaunista ja runollista, kun menemme sinne Onnellisuudensaareen. Se on hyvin kaunis. Rakennus, joka meillä on siellä, on vain hyvin pieni, sellainen maja, ja me sanommekin sitä »Majaksi». Tietysti olemmekin enimmäkseen ulkona. Pappa se koko ajan istuu ongella, hän on kiihkeä onkimies. Hänellä on oma pieni onkiveneensä. Armas ja Aleksandra voivat toisella veneellä soudella siellä ympäriinsä.

HURMERINTA. Kyllä kai minä ehdin pistäytyä kaupungilla, ennenkuin lähdemme?

PORMESTARINNA. Mihin Armas menee?

HURMERINTA. Minä käyn vain pankissa.

PORMESTARINNA. Kyllä, kyllä Armas ehtii pankissa käydä.

HURMERINTA. Kanttori aikoi pistäytyä täällä tähän aikaan—

PORMESTARINNA. Varmaankin rahoja Armaalta lainaa?

HURMERINTA. Ei. Vaan hän pyysi minua tarkastamaan jonkun hänen kirjoituksensa, runon, jonka hän aikoo lukea, vai oliko se joku puhe, jonka hän aikoo pitää, minä en saanut oikein selvää.

PORMESTARINNA. Vai niin. Minä arvelin, että hän lainaa rahaa. Sillä tosin hänellä on rikas morsian, mutta niin itara, niin kitsas, niin itara ja kitsas, että Armas ei voi kuvitella! Kyllä Armas hänet tunteekin: rouva Danell!

HURMERINTA. Ovatko he kihloissa?

PORMESTARINNA. Ei julkisesti, sillä rouva Danellilla on vielä suruvuosi. Mutta huomenna kanttorin päivällisillä he julkaisevat kihlauksensa. Armas tietysti pitää heille puheen.

HURMERINTA. Niin, kyllä. Näkemiin, hyvä täti. (Menee eteiseen.)

PORMESTARINNA (jälkeen). Armas ei saa mennä muualle, ettei viivy. (Kovemmin.) Armas! Ottaako Armas ruokaryyppyjä? Vai niin. Minä kysyin vain sen vuoksi, että minä papalle valmistan syrprisiin, otan hänelle vähän mukaan, sillä pappi hirveästi rakastaa ruokaryyppyjä.

PALVELIJA (tulee ruokasalin ovesta). Paljonko sitä paloviinaa pitää panna?

PORMESTARINNA. Pieni ryyppylasillinen vain, yksi ainoa.

PALVELIJA. Mihin sen saa sopimaan semmoisen vingerporinmäärän!

PORMESTARINNA. On kai meillä joku pieni tyhjä pullo.

PALVELIJA. Enpä ole erottanut muuta kuin litranvetoisen lysolipullon.

PORMESTARINNA. Minä tulen itse hommaamaan. Onko ruokatavarat jo kaikki laitettu?

PALVELIJA. Millä aikaa? Ei suinkaan sitä joka paikkaan repeä samalla kertaa!

Soitetaan eteisen ovikelloa.

PORMESTARINNA (hätäytyen). Se on rouva Danell, minä kuulen soitosta. Kuule, mene sinä eläkä laske tänne!

PALVELIJA. Mitä minä sille sanon?

PORMESTARINNA. Valehtele jotakin!

PALVELIJA. Mistäpä minä sen taidon nyt sieppaan?

PORMESTARINNA. Sano vain aina päinvastoin.

PALVELIJA. Niillä on konstinsa noilla rouvillakin.

PORMESTARINNA. Eihän auta. Rouva Danell jos pääsee tänne, niin lyöttäytyy mukaan huvimatkalle. Ja minä en häntä tahdo, en millään!

PALVELIJA. Minä sanon sille, mitä sylki suuhun tuopi. (Menee eteiseen.)

PORMESTARINNA (eteiseen). Ei saa kuitenkaan olla hävytön. Mutta minä tiedän, mikä varmaan auttaa, jos ei muu. Tahdo siltä rahaa. Se on niin kitsas, niin kitsas. Pyydä häneltä vain viisi penniä, niin silloin hän lähtee hyppyyn kuin henkeä uhattaisiin. Ja muista sulkea ovi hänen jälkeensä, muuten meidän sali taas muuttuu kievariksi, niinkuin eilenkin. (Juoksee ruokasaliin.)

ROUVA DANELL (tulee eteisestä, laukku kädessä). Ei minulla mitään niin kovin tärkeää asiaa olekaan pormestarille. Voi kun tämä sali näyttää nyt niin hauskalta!

PALVELIJA (on tullut rouva Danellin jälessä). Ei ollenkaan hauskalta!

ROUVA DANELL. Ei suinkaan se ollut neiti Aleksandra, jonka minä olin näkevinäni tuon kamarin ikkunasta.

PALVELIJA. Neiti Aleksandra se oli.

ROUVA DANELL. Eivätpä silmäni sittenkään valhetelleet. (Nauraa.) Neiti Aleksandra oli vielä paita päällä.

PALVELIJA. Ei ollut paitaa.

ROUVA DANELL. Minä näin äsken pormestarinnan kaupungilla ostoksilla. Ei suinkaan hän ole vielä tullut kotia?

PALVELIJA. On tullut.

ROUVA DANELL. Ei sinun tarvitse pormestarinnalle sanoa, että minä olen täällä. Minulla on vain vähän asiaa herra Hur-Hur-Hurmerinnalle. Ei suinkaan hän ole kävelemässä?

PALVELIJA. On parasta aikaa.

ROUVA DANELL. No minä odotan häntä. Sinä saat mennä.

PALVELIJA. Hyvä rouva, antakaa minulle viisi penniä.

ROUVA DANELL. Kernaasti, sillä sinä aina puhut totta. Pormestarinna jäi minulle eilen velkaa viisi penniä, sinä saat sen häneltä periä.

PALVELIJA. Se ruvetkoon olemaan teidän hassunanne! (Menee ruokasalin ovesta.)

ROUVA DANELL yksin jäätyään menee Hurmerinnan kamarin ovelle ja kurkistaa reikelinavaimen reijästä raottaen oven. Juoksee laukulleen, josta ottaa seteleitä ja kultarahoja, ja rientää Hurmerinnan kamariin.

HILLERI (tulee eteisestä ja pysähtyy haistellen, huomaa rouva Danellin laukun, menee kurkistelemaan ja nostaa irtonaisia seteleitä. Pudistaa päätään.) Täkykaloja! (Ottaa laukusta kauniin kirjekuoren.) Hurmerinnalle. Vai toisen apajalle sinä. (Ottaa avonaisesta kirjekuoresta 500-markkasen, kääntyy selin yleisöön ja kuin kaukaa katsellen levittää 500-markkasen, jonka sisässä on rouva Danellin valokuva). Valokuva ja viidensadanmarkan raamit! (Valitsee lattialta olevista korteista ja vaihtaa sen valokuvaan.) Tämä on onnistuneempi! Ristirouva! (Pistää kuoreen, panee laukkuun ja yrittää pormestarin kamariin.)

KANTTORI (tulee eteisestä). Tiedätkö, Hilleri, onko herra Hurmerinta kotona?

HILLERI. Ei ole, äsken tuli minua vastaan, mihin lie mennyt. Eikä pormestarikaan ole kotona, ja pormestarinnalla on, tiedän minä, erittäin kiire, ja minulla on kiire.

KANTTORI. Minusta tuntuu, että rouva Danell on täällä?

HILLERI. Niin minustakin. (Menee pormestarin kamariin.)

ROUVA DANELL (tulee Hurmerinnan kamarista). Hyvää päivää, kanttori.

KANTTORI (hämmästyen itsekseen). Ei enää mustissa! (Lyö otsaansa.) Kuinka minä olen niin erehtynyt päivästä? Rouva Danell! (Ottaa taskustaan paperin, jota silmää, asettuu seisomaan puhujan asentoon pidellen toisella kädellä tuolista, toinen käsi, jossa on paperi, selän takana.) Rouva Danell! Kun ensimmäinen ihminen kulki paratiisin lemuavissa lehdoissa, yksin, ilman kumppania, ilman toveria, jolle olisi voinut ilmaista ihastuksensa—ihastuksen, jota tunnemme katsellessamme luontoa, niin humisevassa metsässä kuin rannalla tyynen lammin, jonka pinnalle laskeva aurinko kultaisen sillan luo. Eikö synny meissä silloin selittämättömiä tunteita—tunteita, joita ei selittää voi? Näistä tunteista voimakkain, jaloin, voimmepa sanoa ylevin on—rakkaus. Rouva Danell! Ottakaa vastaan minun rakkauteni.

ROUVA DANELL. Minun suruvuoteni päättyy vasta 24 päivänä, huomenna.

KANTTORI. No sitähän minäkin, että vasta huomenna se on 24:s.

ROUVA DANELL. Keskiviikkohan meillä on tänään?

KANTTORI. Keskiviikko.—Minä tulen siis huomenna kello 12.

ROUVA DANELL. Herra—herra—(osoittaa Hurmerinnan kamariin) tämä herra on pyytännyt saada tulla.

KANTTORI (hämmästyen). Herra Hurmerintako? (Masentuneena). Minä olen luullut, että te rakastatte minua.

ROUVA DANELL. Hyvä kanttori, kyllä minä rakastan teitäkin. Te olette kaunis. Mutta herra Hurmerinta on—minä en tiedä mitä hänessä on, josta minä pidän niin hirveästi.

KANTTORI. Hyvästi, rouva Danell. Hyvästi. Me emme enää näe toisiamme.

ROUVA DANELL. Minne te matkustatte?

KANTTORI. Se on sama vaikka koskeen!

ROUVA DANELL. Fyi kanttori! Ei saa niin sanoa. Se on synti!

KANTTORI. Te ette käsitä miten jalosti ja ylevästi teitä rakastan, miten teitä rakastan puhtaasti ja kauniisti niinkuin rakastavat ainoastaan metsän lintuset, jotka meitä tervehtivät sävelillään jo varhain kesäaamuisin, auringon vasta ruskottaissa, jos satumme silloin heräämään.

ROUVA DANELL (pyyhkii kyöneleitä). Ei sitä tiedä vielä, rakastaako Hurmerinta minua.

KANTTORI. Jos hänellä onkin aivan muuta asiaa!

ROUVA DANELL. Huomenna sen kuulee.

KANTTORI. Lähettäkää minulle sitten tieto.

ROUVA DANELL. Minä lähetän heti Liisan. Ja »joo» merkitsee, että herra Hurmerinta rakastaa ja »ei», että ei rakasta.

KANTTORI. Siis jos Liisa sanoo »ei», niin minä saan tulla.

ROUVA DANELL. Niin.

KANTTORI. Hyvästi, rouva Danell.

ROUVA DANELL (ojentaa kätensä). Te puhuitte niin kauniisti, että minä ymmärsin kaikki.

KANTTORI. Se oli minulla vielä kauniimmasti kirjoitettu, vaan minä en muistanut kaikkea. (Kumartaa.) Hyvästi. (Menee ovelle.)

HURMERINTA (tulee eteisestä). Terve mieheen! Joko sinä olet pois menossa? Tule nyt sisään, niin minä luen sen kirjoituksesi.

KANTTORI. Minä en sitä enää tarvitsekaan. Minä menen ja kirjoitan uuden ja oikein kauniin, niin ideaalisen, ettet sinä koskaan voi niin ideaalisesti puhua. (Menee.)

HURMERINTA jää katsomaan kanttorin jälkeen.

ROUVA DANELL (katseltuaan itseään kuvastimessa). Hyvää päivää!

HURMERINTA (kääntyy, huomaavasti). Oo, rouva Danell! Anteeksi, minä en huomannutkaan. Hyvää päivää! (Kättelee.)

ROUVA DANELL. Minä nyt tuln tuomaan teille sen, mitä pyysitte.—(Ottaa laukustaan, jonka avaa Hurmerinnan silmien edessä, kirjekuoren ja antaa Hurmerinnalle.)

HURMERINTA (kummastuksissaan ottaa kuoresta rahan ja hämmästyä). Mitä!

ROUVA DANELL. Muistinko väärin? Viisisataa te sanoitte, vai olenko muistanut väärin? Pyysittekö enemmän?

HURMERINTA. Niin, en. Viisisataa. Te olette äärettömän jalomielinen. Minä en löydä sanoja kiitollisuuteni ilmaisemiseksi. (Rientää kamariinsa ja hetken kuluttua palaa tuoden kirjan.) Minä olen saanut teiltä luvan tulla luoksenne, ja pidättäen itselleni edelleenkin tämän suloisen oikeuden, tässä hätäyksissäni vähäiseksikään merkiksi tulvehtivasta kiitollisuuteni tunteesta, pyydän antaa teille sen, mitä minulla on parasta.

ROUVA DANELL (ottaa kirjan). Mikä tällä on hintana? (Istuu katselemaan.)

HURMERINTA. Kolme ja viisikymmentä.

ROUVA DANELL. Oo! (Selailtuaan vähän kirjaa pysähtyy jotakin lehteä lukemaan.) Kuulkaa, mitä tuo nolnol merkitsee?

HURMERINTA. Ai, onko siinä painovirhe? Sepä on ikävä! (Käy katsomaan rouva Danellin olan yli.) Missä se on?

ROUVA DANELL. Tuossa ja tuossa ja tuossa ja tuossa, niitä on joka paikassa.

HURMERINTA. Niin tämä. Se on oo!

ROUVA DANELL. Oo? (Itsekseen.) Oo—oo pee kuu är äs tee uu—?

HURMERINTA. Tämä on huudahdus. (Lausuu.) Oo Margaretha, oo Margaretha!—

ROUVA DANELL. Onko siitä kauan, kun hän kuoli?

HURMERINTA (hämillään). Kuoli?—Kyllä, kyllä siitä on.

ROUVA DANELL. Oliko hän kaunis?

HURMERINTA (neuvottomana). Kyllä—kyllä—kyllä hän—

ROUVA DANELL. Oliko teistä se kuva minun näköiseni?

HURMERINTA. Anteeksi, rouva Danell, mikä kuva?

ROUVA DANELL. Se, joka oli kirjekuoressa.

HURMERINTA. Niin—niin oli—kyllä se oli—(Ottaa taskustaan kirjekuoren, josta hakee kuvaa, hämillään.) Kyllä on, kyllä on. (Huomaten.) Ihmeellisesti teidän näköisenne. Mutta—(Menee ja ottaa kortin.) Kaikki sanovat, että tämä ruutukuningas on ihan minun näköiseni. Onko teidän mielestänne?

ROUVA DANELL (ihastuen). Aivan teidän näköisenne! Aivan teidän näköisenne!

HILLERI ilmestyy pormestarin kamarin ovelle.

HURMERINTA (ottaa kirjekuoresta kortin). Mutta te olette kuitenkin paljon kauniimpi kuin tämä ristirouva.

ROUVA DANELL. Olenko todella kauniimpi kuin tämä?

HURMERINTA. Paljon kauniimpi!

ROUVA DANELL. Saanko minä tämän ruutukuninkaan?

HURMERINTA. Jos se teitä miellyttää—

ROUVA DANELL. Saanko ottaa tämän ristirouvankin?

HURMERINTA. Olkaa niin hyvä.

HILLERI (aivastaa). Äts-hih!

ROUVA DANELL (nousee). Hilleri! Te Hilleri olisitte eilen minua pettänyt!

HILLERI. Millä tavoin, rouva Danell?

ROUVA DANELL. Te tahdoitte kuusi penniä ostaaksenne joka pojallenne pennin korpun.

HILLERI. Niin pyysin, rouva Danell.

ROUVA DANELL. Eikös se kuudes poika ole aivan vasta syntynyt?

HILLERI. Eilen, rouva Danell.

ROUVA DANELL. Mutta niin pienet lapset eivät syö korppua!

HILLERI. Eivätkö?

ROUVA DANELL. Eivät syö! Minun piikani sanoi, ja sitten minäkin hoksasin.

HILLERI. Mitäs herra toimittaja tästä asiasta arvelee?

ROUVA DANELL. Enkö minä ole oikeassa?

HURMERINTA kumartaa.

ROUVA DANELL. No! Saatte nyt hävetä, Hilleri. Elkää koskaan enää tulko pettämään ihmisiä!

ELLEN (tulee ruokasalista, kaksi kohennusrautaa sarvina). Tämä on kauppaneuvoksen härkä! (Uhkaa rouva Danellia.)

ROUVA DANELL väistyy, lähtee juoksemaan ympäriinsä ja viimein huutaen syöksyy eteiseen.

ELLEN seuraa rouva Danellia.

HURMERINTA. Se oli kauppaneuvoksen härkä, se! Mutta eihän siitä kirjoituksesta ole kuulunutkaan mitään. Vai onko Hilleri kuullut?

HILLERI. En, herra toimittaja.

HURMERINTA (kävellen edestakaisin). Minä olen sen nyt lukenut tarkemmin. Minusta se ei enää tuntunut sellaiselta kuin ensi kerran lukiessani, jolloin minä pidin sen aivan yleisenä kuvauksena vain.— Mutta tällaisena tosioloista otettuna minä olisin tahtonut sen toisella tavoin. Minä—jos olisin sitä ollenkaan ottanut—kaikessa tapauksessa olisin muuttanut yhtä ja toista siinä,—esimerkiksi se, mitä on sanottu sanomalehdentoimittajista ja kirjailijoista ylimalkaan, olisi saanut olla kokonaan poissa, kun kirjoitus kerran, niinkuin sanoin, perustuu tosiseikkoihin. Olisi pitänyt vain kirjoittaa tosiseikoista semmoisinaan. Mutta muuten näistä epäkohdista olisin minä kirjoittanut vain lyhyesti ja asiallisesti—käsittääkö Hilleri?

HILLERI. Voi hyvä herra toimittaja, jos olisi herra toimittajan käsitys, niin johan sillä kelpaisi toimittajaksi vaikka johonkin Helsingin lehteen.

HURMERINTA. Se on omituista, miten te juovuksissa olette terävä ja pureva. Te olette aivan kuin toinen mies.

HILLERI nauraa itkunauruaan.

HURMERINTA (taputtaen olalle). No no, elkää nyt. Eihän mitään! Kullekin on annettu se mikä on annettu, ja tulee tyytyä siihen. Minä muuten pyydän Hilleriltä nöyrästi anteeksi, että eilen tulin lausuneeksi sanoja, jotka olivat varsin sopimattomia. Mutta ymmärtäähän Hilleri, että kun ei tunne ihmistä, niin erehtyy hänestä hyvin helposti.

HILLERI. Sattuu se minullekin, herra toimittaja.

HURMERINTA. Mutta—oletteko kysynyt neuvoja tohtorilta?

HILLERI. Tohtori sanoo, että minulla on vika korvissa. Minun pitäisi pitää ne tukossa.

HURMERINTA. Silmät teillä näyttävät omituisilta.

HILLERI. Tohtori määräsi silmälasit, vaan ei löydy minulle sopivaa numeroa.

HURMERINTA. Teillä on kuusi lasta?

HILLERI. Kuusi poikaa, herra toimittaja.

HURMERINTA. Ei yhtään tyttöä?

HILLERI. Minä niistä tykkäisin hyvinkin, vaan eukkoni sanoo, että aina sitä rukiilla ohria saa.

HURMERINTA (nauraa). Teidän lapsenne ovat terveitä?

HILLERI. Ovat, Jumalan kiitos.

HURMERINTA. Tässä on kymmenen penniä teille, että saatte ostaa heille namusia.

HILLERI. Herra toimittaja, se on aivan liikaa, viisi penniä riittää hyvin. Mutta minulla ei ole antaa takaisin viittä penniä—vaan kyllä herra toimittaja voi kai ottaa sen tästä kymmenestä markasta?

HURMERINTA. Eikö mitä, pitäkää vain kokonaan se kymmenen penniä. (Menee kamariinsa.)

HILLERI (ovelta). Ei ei, liika on aina liikaa. Herra toimittaja antaa sitten joskus, kun rahoissa

paremmin sopii. (Palaa takaisin.)

NEITI SALMELA (tulee eteisestä, kätellen). Päivää, Hilleri! Oletteko lukenut eilsenpäiväistä lehteä?

HILLERI. Luin minä »Soopankeittolaitoksesta».

NEITI SALMELA. Heittäkää pois tuo naama.

HILLERI. Minä vien naamani kokonaan pois. Hyvästi, neiti.

NEITI SALMELA. Elkää menkö vielä, minä tahtoisin puhella muutaman sanan.

HILLERI. Mutta minulla on niin tulisen kiire, sillä minä olen määrätty poliisikonstaapeliksi laivarantaan. Minun täytyy joutua. Hyvästi, neiti Salmela, hyvästi.—Herra toimittaja on tuolla kamarissaan. (Menee eteiseen.)

NEITI SALMELA (kiiruhtaa Hurmerinnan ovelle ja koputtaa). Se olen minä.—Enhän voi tulla sinne! Tule sinä tänne. Ja joudu, minulla on niin paljon puhuttavaa!

HURMERINTA (tulee kamaristaan). Mitä nyt niin paljon ja sellaisella äänellä?

NEITI SALMELA (osoittaa kadulle). Kuule!

HURMERINTA. Mitä?

NEITI SALMELA. Etkö kuule naurua?

HURMERINTA. Kuulen, ja olen kuunnellut jo kauan. Mitä se on?

NEITI SALMELA. Lukevat »Kauppaneuvoksen härkää»!

HURMERINTA. Sitä lukevat?

NEITI SALMELA. Niin, nyt vasta! Minä eilen, heti kun lehden käteeni sain, luin sen ensimmäisenä ja varmaankin kymmenen kertaa uudelleen nauruni lomassa. Ja minua sitten suututti, kun muut eivät huomanneet sitä.

HURMERINTA. No miten ne nyt ovat sen huomanneet?

NEITI SALMELA. En tiedä miten. Mutta luultavasti ei ole kukaan eilen koko lehteä silmännytkään, ainakaan kirjoituksia. Sillä en minäkään ole sitä tähän saakka lukenut, sitten kun alussa jonkun kerran koetin hakea siitä jotakin, löytämättä koskaan mitään.

HURMERINTA (osoittaen kadulle). Kuule, kun ne nauravat!

NEITI SALMELA. Niin! Ja se on pitkin katuja vain samallaista. Ihmiset seisovat ryhmissä, lapset istuvat seinävierillä pää päässä kiinni ja kuuntelevat, kun joku niistä lukee.

HURMERINTA. Kuule tuota hälinää! (Menee silmäämään ikkunasta ja peräytyy takaisin.) Kirjapainon edusta on mustanaan väkeä!

NEITI SALMELA. Siellä minun tullessani faktori, vai mikä lie ollut, möi ikkunasta lehtiä ja huusi sitten, ettei ole enää ainoatakaan.

HURMERINTA. Mutta ne nauravat vain, eikö niin?

NEITI SALMELA. Nauravat, nauravat, nauravat.—Armas! Kun minä eilen, noustessani tuohon ikkunaan, huomautin: muista, että olet kuningas, niin tarkoitin, että sinä ruoskisit heitä rautaruoskalla, iskisit ja nuijisit heitä. Mutta sinä olit viisas kuningas. Sinä otit huomioon, että he ovat ihmisiä, joita ei saa lyödä hengettömiksi. Sinä lempeästi naurusuin vitsot meitä kaikkia. Meitä kaikkia! Minäkin sain itselleni, melkein joka rivillä.

HURMERINTA. Sinäkin?

NEITI SALMELA. Niin. Näin pelkuruuteni, saamattomuuteni, tyhmyyteni. Minä olisin voinut ja minun olisi pitänyt olla aivan toinen ihminen.

HURMERINTA. Mutta kuule sinä tuota naurua!

NEITI SALMELA. Se kasvaa, paisuu! Olet onnellinen kuningas.

HURMERINTA. Ja sinä kuningatar. (Hyväilee.)

NEITI SALMELA. Minä koetan tulla arvoiseksesi. (Tuskan ilme kasvoilla.)
Sinun kätesi, sinun kätesi taas!—Mutta minähän olen kunnoton!
(Kiihkeästi tarttuu Hurmerinnan käsiin ja suutelee niitä.)

ELLEN tulee eteisestä kuin ennenkin palokoukut sarvina, ryntää vihaisesti ja puskee neiti SALMELAA, joka huudahtaen kääntyy päin ja, nähtyään Ellenin, tarttuu toiseen kohennusrautaan, kiskaisten sen Ellenin kädestä.

ELLEN raivostuu ja alkaa hurjasti hosua toisella kohennusraudalla.

NEITI SALMELA (uhkaavasti). Tyttö sinä!

HURMERINTA. Se on talon lapsia, tule pois! (Vie neiti Salmelan omaan kamariinsa)

ELLEN (kokoaa sarvensa, asettuu seisomaan ja vihaisesti katsoo Hurmerinnan kamariin päin). Se opettaa rakastavaisille, ettei kulku tääll' ole ruusujen ja kukkasten pääll'—amuuuu, amuuu, amuuu. (Menee ruokasaliin.)

PORMESTARI (tulee eteisestä, sanomalehden palanen kourassa, nauraa makeasti, istuu tuolille). Tämä pitää näyttää mammalle. (Nauraa edelleen.)

PORMESTARINNA (sanomalehden palanen kädessä tulee ruokasalista, nauraen). Tämä pitää antaa papalle. (Huomaa pormestarin, menee istumaan tuolille vastapäätä ja nauraa.)

PORMESTARI. Oletko mamma lukenut eilistä lehteä?

PORMESTARINNA. Olen vähän, sain tämän reväistyksi piikain käsistä.
Oletko sinä?

PORMESTARI. Olen, sain tämän kadulla pojilta ostaa kahdella markalla.

Nauravat nenät vastakkain.

PORMESTARINNA. Siinä on mukavasti sanottu sinusta, pappa.

PORMESTARI (käy vakavaksi). Minusta?

PORMESTARINNA. Niin, sillehän minä juuri nauran.

PORMESTARI. Sinustahan, mamma, siinä on sanottu niin sievästi, ja sille minä nauroin.

PORMESTARINNA (käy vakavaksi) Minusta?

PORMESTARI. Tuossa on, lue! (Antaa lehtipalasensa.)

PORMESTARINNA. Lue sinä tuosta. (Antaa lehtipalasensa.)

PORMESTARI (luettuaan). Onko tämä minusta?

PORMESTARINNA (kesken lukunsa). On, on. Sinuun se sopii.

PORMESTARI lukee uudelleen.

PORMESTARINNA. Tarkoitetaanko tällä minua?

PORMESTARI (kesken lukunsa). Tietysti, tietysti.

PORMESTARINNA. Mutta tämä on hävytöntä!

PORMESTARI. Se ei ole hävytöntä, mutta tämä on enemmän kuin hävytöntä!

PORMESTARINNA. Minä sanon, että se sinusta on ihan puntista prikkun, aivan oikein, aivan oikein, aivan oikein. Mutta tämä!

PORMESTARI. Se, se juuri on niin kuin olla pitää, liian vähän vain sanottu. Mutta—

PORMESTARINNA. Tämä on sinun syysi!

PORMESTARI. Minun? Oho! Päinvastoin!

PORMESTARINNA. Minä olen monta kertaa sanonut, että jos tulisi joku sanomalehdentoimittaja ja näkisi tämän kaiken—

PORMESTARI. Vai niin! Vai niin sinä olet sanonut? Kun sinä juuri olet aina kieltänyt, jos minä olen aikonut ruveta toimeenpanemaan järjestystä. Sinä olet hänkkärehtänyt—

PORMESTARINNA. Hänkkärehtänyt?

PORMESTARI. Niin juuri. (Matkien.) Kauppaneuvos suuttuisi ja kauppaneuvos tekisi sitä ja sitäkin, se on ollut sinun nuottisi.

PORMESTARINNA. Itse olet ollut nahjus etkä ole uskaltanut—

PORMESTARI. Uskaltanut!

PORMESTARINNA. Niin. Olet sanonut, että mikä sitä riitelemään ja sakottamaan, että koettaa elää rauhassa—

PORMESTARI. No eikö ole eletty rauhassa? Hä? Eikö ole ollut hyvä sopu? Häh?

PORMESTARINNA. Minäkö sen sovun ja rauhan olen hävittänyt? Minäkö? Syytätkö sinä minua siitäkin? (Itkien.) Alfred, Alfred! Kuka sen tietää, kuinka pian minusta pääset.

PORMESTARI. Mutta enhän minä, mamma, ole sanonut, että sinä sen olet hävittänyt. Minähän kysyin vain, että eikö ole ollut sopu ja rauha? Meitä ovat kaikki kunnioittaneet. Nyt ne meille nauravat vasten naamaa!

PORMESTARINNA. Minä en ilkeä enää näyttäytyä omalla pihallakaan.

PORMESTARI. Ja kiitä siitä Hurmerintaa, jonka sinä hommasit meille asumaan.

PORMESTARINNA. Kas niin, taas minun syyni. Minä se olen hommannut, minä vain aina.

PORMESTARI. No kukas hänet hommasi? Etkö juuri sinä? Sinun piti saada lapset sulloiksi ahtaalle ja tuo kamari tuosta Aleksandran kamarin vierestä Hurmerinnalle. Sinä lensit ja leuhotit, hommasit hänelle juhlat, menit laivasillalle vastaanottamaan kuin suurtakin herraa. Mitä varten?

PORMESTARINNA. Sinäpä se ensinnä ehdotitkin, että otettaisiin meille.

KANTTORI ja POMMERI tulevat eteisestä käsikynkässä.

POMMERI. No, onko nyt mielenne hyvä, kun olette saaneet koko kaupungin —miten sinä kanttori sanoitkaan?

KANTTORI. Blamaseeratuksi

POMMERI. Ja sikaneeratuksi! Minä kysyn onko?

PORMESTARI. Mekö, pormestarinna ja minäkö olemme sen tehneet?

POMMERI. Kuka esitteli tänne Hurmerintaa sanomalehdentoimittajaksi?

KANTTORI. Sinä, pormestari!

PORMESTARINNA. Ja kuka hänet valitsi?

PORMESTARI. Johtokunta, johon en kuulu minä.

POMMERI. Minä johtokunnan esimiehenä en lausunut puoleen enkä toiseen, mutta sinä, kanttori!

KANTTORI. Minä puolustin, mutta minä luulin häntä toiseksi mieheksi, ideaaliseksi mieheksi.

POMMERI. Siinä sinä nyt näet, mihin niillä iteaaleilla pääsee! Ei, rinsippi se olla pitää! Jos olisi pietty rinsiipistä kiinni—

KANTTORI. Eilen illalla sinä olit illallisilla hänen kanssaan.

PORMESTARINNA. Käsi kaulassa!

POMMERI. Käsi kaulassa?

PORMESTARI. Käsi kaulassa todella olitte, kun juotiin kahvia ja munkkia.

PORMESTARINNA. Ja Pommeri koetti kaikella tavoin vaikuttaa, että Hurmerinta esittäisi lehdessä teitä valtiopäiville.

POMMERI. Mikäs se oli takana kanttorilla iteaalisilla päivällisillään, jotka pitäisivät olla huomenna! Syötä nyt sitä iteaaleillasi.

KANTTORI. Enpä syötä!

POMMERI. Ja pormestari ja pormestarinna ovat Hurmerintaa kantaneet kämmenillään. Muka Aleksantralle mieheksi.

KANTTORI. Hukka yritys. Hän naipikin rouva Danellin!

PORMESTARINNA. Meidän Aleksandra ei välitä hänestä, ei ollenkaan. Ja minäkö antaisin tyttäreni tuollaiselle miehelle, jolla ei ole ymmärrystä tuon enempi.

PORMESTARI! Eikä kiitollisuutta! Pidetty kuin omaa poikaa, niin tuolla tavoin.

POMMERI. Koira! Minä niin syötin ja juotin juuri silloin kun se oli haukkua räkyttänyt. Lempsatti, etten minä eilen tullut lukeneeksi lehteä. Nyt minua vasta alkaa oikein harmittaa! Aika kantaali. Aika kantaali!

HILLERI (tulee eteisestä poliisikonstaapelin virkapuvussa, jonka kaikin puolin selvään näkee lainapuvuksi). Herra pormestari. Se sotaherra, joka laivalla tuli, oli teurastaja Tolosen poika, Pekka, joka on rakuunarykmentissä siknalistina.

PORMESTARI. No niin! Tyhjää hölpöttivät!

HILLERI. Mutta kauppaneuvos tuli kotia.

KAIKKI. Kauppaneuvos!

PORMESTARINNA. Pappa, käske Hurmerinnan muuttaa pois, heti!

POMMERI. Ja heti viralta pois! Heti!

KANTTORI. Kutsutaan johtokunta koolle tänne nyt heti!

POMMERI. Niin, mitä veli pormestari sanoo siitä?

PORMESTARINNA. Niin, kokoontukaa vain täällä.

KANTTORI. Meitä on jo kaksi johtokunnan jäsentä, kun saadaan vielä joku, Naatus ja—

PORMESTARINNA. Naatus onkin tuolla kyökissä, ollut jo aamusta asti, tutkii piikain kieltä.

PORMESTARI. Kauppias Rautiainenhan asuu aivan tässä vieressä. Lähetetään joku meidän tytöistä käskemään hänet.

POMMERI. Se olisi melkein parempi, ettei se Rautiainen tulisi.

KANTTORI. Mutta pitää olla vähintään kolme johtokunnan jäsentä paitsi puheenjohtajaa.

POMMERI. Mitäs sitä tarvitsee olla niin iteaalinen.

PORMESTARI. Mutta ettei Hurmerinta voisi syyttää laittomuudesta.

KANTTORI. Ja me äänestämme Rautiaisen kumoon.

POMMERI. No olkoon, eipähän sillä, että paljon painaa semmoinen nappikauppias, yks Rautiainen!

PORMESTARI. No mamma, hommaa sinä sananviejä Rautiaiselle.

PORMESTARINNA. Mutta ilmoita ensin, pappa, Hurmerinnalle, että saa muuttaa meiltä pois heti. Heti!

PORMESTARI. Tarvitseeko sitä nyt—?

PORMESTARINNA. Tietysti!

PORMESTARI. Mutta kun Pommeri ilmoittaa johtokunnan kokouksesta,—niin arvaahan se siitä.

POMMERI. Sinä kanttori saat hänelle ilmoittaa.

KANTTORI. Mutta sehän on puheenjohtajan asia.

POMMERI. Se on liian suuri kunnia Hurmerinnalle, kun puheenjohtaja ilmoittaa. Sanoa tokaise sinä vain.

KANTTORI. Mennään yhdessä, niin on samalla kuin todistajan läsnä ollessa sanottu.

POMMERI. Niin tosiaan.

KANTTORI ja POMMERI (lähtevät vierekkäin, vaan oven eteen tultuaan kääntyvät takaisin molemmat yht'aikaa). Pannaan tuo Hilleri!

PORMESTARI. Niin todella. (Hillerille.) Hilleri ilmoittaa herra Hurmerinnalle—

HILLERI (keskeyttäen)—että talosta pois ja johtokunnan kokous on heti, ja hänet erotetaan virasta.

POMMERI. Hillerikin se ymmärtää!

PORMESTARI. Mutta Hilleri ei vielä mene, ennenkuin minä pääsen kamariini.

POMMERI. Mitäs minäkään täällä, minä tulen sinne istumaan siksi aikaa.

KANTTORI. No mahdun kai minäkin sinne?

PORMESTARINNA. Minä menen hommaamaan sitä sanaa Rautiaiselle. Mutta minkä vuoksi minua kuitenkin itkettää? (Menee ruokasaliin.)

HILLERI (työntää auki toisen ovenpuoliskon, sitten avaa toisenkin ja peräytyy seisomaan ulohtaammalle). Herra Hurmerinta!

HURMERINTA (tulee saliin kummastuen). Mitä nyt?

HILLERI. Pruu priimuu: Herra pormestarin ja armollisen pormestarinnan yhteisestä käskystä minä tässä neiti Salmelan todistajana ollessa ilmoitan, että herra Hurmerinnan on muutettava tästä talosta heti. Pruu sekunduu: Sanomalehtiosakeyhtiön johtokunnan esimiehen, värjäri Anders Mattias Pommerin käskystä ilmoitan, että mainitun johtokunnan kokous on nyt piämmiten ja päätetään siinä herra Hurmerinta erottaa toimittajanvirasta.

NEITI SALMELA (on tullut kamarista). Mitä?

HURMERINTA. Mitä pilaa tämä on?

HILLERI. Kunnioittakaa tätä pukua, jollette minua.

Kadulta, josta tähän asti on kuulunut silloin tällöin naurua, sittemmin kiistaa, kuuluu koväänistä riitaa.

NEITI SALMELA. Minä jo ymmärrän! Minulle on kaikki selvillä!

HURMERINTA. Kuulkaa tuota melua kadulla!

NEITI SALMELA. Niin. Se on toista kuin ontot eläköönhuudot!

HURMERINTA. Mutta tuohan on vihamielistä riitaa!

NEITI SALMELA. Se on terveellistä! Näin juuri piti käydäkin. Piti antaa sellainen tuulentupsaus, että pölähtivät ilmaan akanat, jotka ovat olleet päälläpäin kaikessa. Nyt se alkaa!

HURMERINTA. Mutta hyvä lapsi, mitä me teemme ja mitä voimme tehdä, kun minut erotetaan?

NEITI SALMELA. Jos ei muuta, niin minä käsin kirjoitan toimittamasi lehden ja kulen talosta taloon lukemassa sitä kuin posetiivinsoitaja soittamassa. Mutta on muitakin neuvoja, en tiedä vielä, mitä, vaan pane tavarasi kasaan ja muuta seurahuoneelle.

HURMERINTA. Muuttaa kyllä pitää, se on tietty, kun on käsketty. Mutta tuskinpa ne voivat minua niin vain erottaa virasta?

NEITI SALMELA. Mene kokoamaan vain tavaroitasi ja kiireellä.

HURMERINTA. Pianhan ne ovat kootutkin, sillä en ole ehtinyt vielä isosti levitelläkään. (Menee kamariinsa.)

NEITI SALMELA. Me, Hilleri, nyt neuvottelemme, mitä on tehtävä.

HILLERI (katsomatta neiti Salmelaa silmiin). Te kutsutte minut ministeeriksenne.

NEITI SALMELA (katsoo häntä ja nauraa). Mutta heitetään nyt leikki ja kujeet. Istukaa nyt. Puhutaan vakavasti ja suoraan.

HILLERI. En istu enkä puhu!

NEITI SALMELA. Minkä vuoksi?

HILLERI. Sen vuoksi, etten minä osaa puhua teidän kanssanne, neiti Salmela.

NEITI SALMELA. Minkä vuoksi?

HILLERI. Sen vuoksi, että—

NEITI SALMELA. Että—?

HILLERI. Että tämä naama ei passaa, ja kotinaamani jätän aina kotia.

NEITI SALMELA. Minä pyydän saada teiltä neuvoa, vähän vain neuvoa.

HILLERI. En voi teitä neuvoa. Meillä on eri usko.

NEITI SALMELA. Mistä?

HILLERI. Juuri siitä, mistä ei saisi olla.

NEITI SALMELA. Minä en ymmärrä teitä.

HILLERI. Turhaa on silloin puhella.

NEITI SALMELA. Mutta, hyvä Hilleri, kuunnelkaa, kun minä puhun teille. Minä pyydän, minä rukoilen. Minä en pääse alkuun, jollette te anna minulle vähänkään tietoa. Istukaa nyt ja antakaa minun puhua.

HILLERI (joka koko aikana ei ole katsonut neiti Salmelaa silmiin, istahtaa tuolille lynkämpäisilleen ja panee kätensä kasvojensa suojaksi). Puhukaa.

NEITI SALMELA. No kuulkaa! Onhan täällä muitakin kuin kauppaneuvoksen härän palvelijoita?

HILLERI nyökäyttää päätään.

NEITI SALMELA. Ja niitä on ehkä koko suuri joukko?

HILLERI nyökäyttää päätään.

NEITI SALMELA. Ne kaikki toivoisivat asiain olevan toisin, mutta toisilta puuttuu rohkeus ryhtyä mihinkään, toisia vaivaa saamattomuus, toiset ovat paatuneet välinpitämättömyyteen j.n.e.

HILLERI nyökäyttää päätään.

NEITI SALMELA. Ei siis tarvitse muuta kuin saada joukko liikkeelle tahi osakaan heistä, parhaat, niin toiset tulevat vähitellen jälessä? Eikö niin?—No nyökäyttäkää tahi pudistakaa päätänne, Hilleri!

HILLERI. Kuka ensin panee liikkeelle?

NEITI SALMELA. Ei tietysti kukaan, jos ei kukaan yritä. Mutta minä aion yrittää. Nimittäkää minulle muutamia valituimpia. Minkälainen mies on tohtori?

HILLERI. Hyvä.

NEITI SALMELA. Ketä muita?

HILLERI. Kysykää häneltä.

NEITI SALMELA. No hyvä. Nyt minä olen valmis!

HILLERI. Viitsittekö vaivautua vähän lähemmäksi, ettei tarvitse niin äänekkäästi puhua?

NEITI SALMELA. Mielelläni. (Siirtyy aivan lähelle Hilleriä)

HILLERI (neiti Salmelan puolimainen käsi kasvojen suojana). Olette valmis lähtemään, toivotte suuria

aikaansaavanne ja mahdollisesti saattekin.

NEITI SALMELA. Minä saan, minä tunnen sen varmasti.

HILLERI. Te aiotte saada perustetuksi uuden lehden, eikö niin?

NEITI SALMELA. Niin. Ja se ei pitäisi olla mikään vaikeus.

HILLERI. Mutta oletteko valmis pettymykseen? Tiedättekö mitä on pettymys?

NEITI SALMELA. Se on minulle tuttu. Olen sen koulun käynyt.

HILLERI (äänettömyyden jälkeen). Vähimmällä puuhalla ja vähimmällä pettymyksellä pääsette siten, että minä otan sen kirjoituksen syykseni.

NEITI SALMELA (kiivastuen). Hilleri! Luuletteko, että Hurmerinta on raukka? Vai ettekö ymmärrä, että se olisi kurja keino! En olisi odottanut teidän tuollaista ajattelevankaan saati sitten lausuvan julki.—Me emme enään puhele!

HILLERI (nousee). No niin. Ministerinne saa siis mennä?

HURMERINTA (tulee kamaristaan). Minä kasasin kaikki kiireimmittäin. Olisiko Hillerillä aikaa viedä minun tavarani seurahuoneelle?

HILLERI. On kyllä, herra toimittaja.

NEITI SALMELA. Hyvästi, Armas! (Menossa eteiseen.)

HURMERINTA. Me tavataan sitten jolloinkin jossakin.

NEITI SALMELA. Ja silloin jotakin kuuluu! (Rientää eteiseen.)

HURMERINTA. Niin se nyt kävi, Hilleri. Lyhyeen loppui ilo.

HILLERI. Herra toimittaja ei tosiaan ole monta päivää ollut täällä.

HURMERINTA. Mutta minä tuumiskelin tuolla itsekseni, että jos Hilleri tulisi johtokuntaan ja ilmoittaisi itse, että te olette kirjoittanut sen kirjoituksen.

HILLERI. Kyllä, kyllä minä tulen, herra toimittaja.

HURMERINTA. Minä luulen, etteivät ne Hillerille mitään siitä—ja mitäpä ne Hillerille voivatkaan?

HILLERI. Minkä ne minulle voivat!

HURMERINTA. Ja minä selitän, että minä outona ja aivan vasta tulleena paikkakunnalle—

HILLERI. Aivan niin, herra toimittaja, sanotte että mistä sen tietää, mikä on totta mikä valetta.

HURMERINTA. Minä teen oikein kirjallisen lausunnon, niin voin paremmin muodostaa ja punnita kaikki. (Menee kamariinsa.)

HILLERI (jälessä). Aivan niin, herra toimittaja, ja kirjoittakaa hyvin nöyrästi ja alamaisesti.

NAATUS (tulee ruokasalin ovesta liuskoja kädessä). Eihän täällä ole vielä ketään. (Menee katsomaan Hurmerinnan ovelle.) Ei täällä olekaan vielä johtokunnan jäseniä ketään.—No minä menen piika Maijaa puhuttelemaan vielä.—Vai niin, vai pormestarin kamarissa. (Lähtee pormestarin kamariin päin.)

POMMERI (pistää päänsä pormestarin kamarin ovenraosta). Naatus jo on täällä. (Tulee sisään.) Pidetään vain kokous, tulkoon Rautiainen, jos tahtoo. Tulkaa sisään! Pormestari, tule sinäkin kuuntelemaan, olethan sinä osakas. Ja olisi saanut olla muitakin osakkaita. Ei olisi haitannut. Se kun ei tullut hoksatuksi sitä.

PORMESTARI ja KANTTORI tulevat sisään.

KANTTORI. Olisi tehty oikein julkinen kokous!

RAUTIAINEN (tulee eteisestä). Hyvää päivää!

POMMERI. Päivää. No nyt kun Rautiainen tuli, niin on lainvoipainen kokous. (Istahtaen) No istukaa nyt ja aloitetaan kokous! Naatus kirjoittaa pöytäkirjan.

HILLERI tulee Hurmerinnan kamarista kapsäkki kummassakin kädessä ja vaatemytty kainalossa.

POMMERI. Hilleri! Sät törren vast!

HILLERI. Minä en engelskaa osaa, vaan sanopa Pommeri ruotsiksi, niin heti ymmärrän!

POMMERI. Tämä on lehtipuulaakin tiretsuunin kokous!

HILLERI. Huittalarumsis! (Lähtee harppomaan eteiseen.)

POMMERI. Naatus, vedä sinä nuo kamarin ovet kiinni.—No niin. Eikö se ole johtokunnan yksimielinen rinsiippi, että Hurmerinta pois?

KANTTORI. On!

POMMERI. Naatus, kirjoita pykälä, että pois!

RAUTIAINEN. Herra puheenjohtaja.

POMMERI. Mitä sillä Rautiaisella on sanottavaa?

RAUTIAINEN. Minulla ei ole ollut tietoa, mistä on kysymyskään. Nyt kuulin, mutta en tiedä, minkä johdosta tämä äkillinen päätös tehdään.

POMMERI. Lukisit sanomalehtiä, niin ei tarvitsisi selittää!

RAUTIAINEN. Minä olen lukenut ja säästän herra puheenjohtajan vaivoja. Mutta on toinen seikka: tietääkö toimittaja syitä tähän, tietääkö edes johtokunnan kokouksestakaan?

POMMERI. Sinulla on aina niitä verukkeita!

RAUTIAINEN. Jos johtokunta tahtoo ihmisellisellä tavalla menetellä, niin on herra Hurmerinta kutsuttava sisään, ilmoitettava, mistä häntä syytetään, ja annettava tilaisuus puolustaa itseään.

PORMESTARI. Kyllä niin on tehtävä.

POMMERI. Sinä Rautiainen luulet, että minä pelkään? Naatus, käske sisään Hurmerinta!

HURMERINTA tulee kamaristaan, kirjoitettu paperiarkki kädessä.

POMMERI. Tietääkö Hurmerinta, mikä mies minä olen? Minä olen vain värjäri. Niin, värjäri vain! Mutta tätä kaupunkia ei olisi olemassa, jos ei minua olisi.—Elä sinä Rautiainen levittele silmiäsi, sillä se on tosi! Viime tulipalossa, kuka pelasti kaupungin? Jos en minä olisi omalla ekstinttorillani joutunut ajoissa—

KANTTORI. Eläpä nyt, Pommeri, kehu itseäsi, sillä eri mies se oli, joka pelasti kaupungin, komensi ja johti kaikki.

POMMERI. Sinä vissiin? Sanopa sinä, pormestari, miten tämä tulipalo oli!

RAUTIAINEN. Mutta eihän se kuulu tähän asiaan!

POMMERI. Se kuuluu tähän asiaan, että minua ei saa tulla lehdissä ja varsinkaan omassa äänenkannattajassani haukkumaan, sillä minä olen rehellinen mies. Muuta ei minulla ole sanottavaa, sanokoot nyt muut.

NAATUS. Saanko minä nyt lausua mielipiteeni?—Minulla on tehtävä eräs kysymys herra Hurmerinnalle. Otsakirjoituksena muutamalla artikkelilla oli »Soopankeittolaitoksen perustamisesta». Mutta itse kirjoituksessa oli sitten sopankeittolaitoksesta puhuttu. Minä en päässyt selville tarkoitettiinko esittää perustettavaksi soopan- vai sopankeittolaitos, vaiko molemmat.

RAUTIAINEN. Mutta onko tuo nyt—! Senkö vuoksi maisteri Naatus tahtoo toimittajan erotettavaksi, että itse olette—jäähkään sanomatta!

NAATUS. En minä tahdo erotettavaksi.

KANTTORI. Herra puheenjohtaja! (Nousee seisomaan) Tässä asiassa voisi vetää esiin useampia kantoja, mutta tärkein kanto on se—

NAATUS. Veli käytti väärää sanaa, tämä, jota veli tarkoitti, on nominatiivissa kanta, genetiivissä kannan—

POMMERI. Ei saa keskeyttää puhujaa!

KANTTORI. Minä tahdon vain sanoa, että Suomen kansa, tämä kansa, joka vuosisatoja on luottanut—

RAUTIAINEN (nousee kiivastuneena). Minua hävettää!

POMMERI. Ei saa keskeyttää puhujaa!

RAUTIAINEN. Minä keskeytän! Minua hävettää, ei teidän raukkamaisuutenne eikä se kömpelyys ja tuhmuus, jolla esiinnytte, se on teille lieventävä asianhaara, sillä silloin raukkamaisuus ei jää huomaamatta niinkuin kaikella taitavuudella peitettynä, minua hävettää se, että minä olen ollut samallinen raukka, niin istuessani tämän johtokunnan jäsenenä kuin muissakin yhteisissä asioissa. Ja silmänvoiteesta kiitän kirjoitusta »Kauppaneuvoksen härkä», jonka te tahdotte lukea herra Hurmerinnalle synniksi.

POMMERI. Rautiainen toivoo valtiopäiville!

RAUTIAINEN. Minä panen vastalauseeni tätä johtokunnan kokousta vastaan. Tämä on laiton, sillä tätä ei ole kutsuttu kokoon säännöissä määrättyllä tavalla. Ja minä nyt poistun. (Menee eteiseen.)

POMMERI. Jatka sinä kanttori vain, sinulla tuntui olevan hyvä alku.

KANTTORI. Huolimatta siitä, että edellinen puhuja, joka niinkuin me kaikki tiedämme, on—niin sanoakseni—ja vielä enemmän on ollut—niin on minulle kerrottu—ja—

PORMESTARI. Minä pyytäisin huomauttaa, ettei mentäisi persoonallisuuksiin.

HURMERINTA. Minä pyytäisin saada sananvuoron ja toivon, että se mitä minulla on esiintuotavaa on antava asialle toisen ratkaisun kuin mitä arvoisa johtokunta—

HILLERI tulee eteisestä, ojentaa HURMERINNALLE sähkösanoman ja menee eteiseen.

HURMERINTA (silmättyään sähkösanomaa rutistaa paperiarkin). Minä pyydän ilmoittaa, että minulle on tarjottu toimittajan paikka Helsinkiin perustettavassa lehdessä, ja odottamatta arvoisan johtokunnan päätöstä eroan lehdestänne, lausuen herroille kiitokseni. (Kumartaa ja repien kirjoitetun paperiarkin poistuu eteiseen.)

POMMERI (pitkän ällistyksen perästä). Mene nyt, kanttori, sinne valtiopäiville, niin tarkenet!

KANTTORI. Ei tarvitse sinunkaan sinne asti mennä. Kyllä näet nyt nimesi Helsingin lehdessä.

PORMESTARI. Täytyy sanoa, että Pommerin käytös, puheenjohtajana varsinkin, ei ollut sopiva—

KANTTORI. Minä en ehtinytkään puhua paljo.

POMMERI. Niin, niin, niin. Minä se taas olen syntipukki.

NAATUS. Mitä minä kirjoitan päätökseksi?

PORMESTARI. Olemme olleet liian kiukustuneita. En minä syytä muita, vaan itseäni. Ja oikeastaan onhan sitä ollut syytä kirjoittaa niin ja olisi ollut syytä sanoa pahemminkin.

POMMERI. Onko siinä kirjoituksessa oikein mainittu minun nimeni?

PORMESTARI. Etkö sinä ole sitä lukenut?

POMMERI. En minä vielä ole sitä lukenut, on ollut niin kiire. Kanttori vain sanoi, että siinä on minustakin.

KANTTORI. Ei ollut nimeä, vaan oli niin hassusti sanottu periaatteenmiehestä kauppaneuvoksen härän edessä.

POMMERI. Vai niin.—Mutta Rautiaisesta ei ollut mitään?

KANTTORI. Oli häneenkin sopivaa.

PORMESTARI. Mutta Rautiainen puolusti Hurmerintaa.

POMMERI. Tuota—minä esitän, että johtokunta päättäisi—

KANTTORI. Mutta voidaanko mitään päättää, ennenkuin tiedetään mitä kauppaneuvos sanoo?

POMMERI. Niin. Tämä on hyvin ronklinen asia. Tästä on tuumittava oikein tarkoin. Ja pitäisi saada

tietää se kauppaneuvoksen meininki.

ELLEN ruokasalinovesta, sarvineen ja vyöliina käännettynä mutkalle, jossa on hiekkaa, ryntää puskemaan Pommeria.

POMMERI. Ai lempsatti, ai, ai! Pormestari ai, ai, katso mitä tuo tyttösi tekee!

PORMESTARI. Mari! Katri! Vappu! Vai Ellenkö se on? Ellen sinä! Ellen!

ELLEN (ryntää pormestaria kohden, joka juoksee pakoon). Ellen! Ellen!—
Ottakaa pois siltä nuo sarvet.

KANTTORI tarttuu kohennusrautoihin.

ELLEN (jättää kohennusraudat, asettuu heihin selin). Nyt se rupeaa kuopimaan hiekkaa. (Syytää hiekkaa molemmin käsin selkänsä taakse.)

NAATUS istuu koko ajan rauhallisesti kirjoittaen ja huomaamatta mitään.

PORMESTARI. Ellen! Ellen! (Yrittää hänen luo, vaan saa silmänsä sokaistuksi.) Mamma! Mamma!
Mamma!

PORMESTARINNA (kiiruhtaa ruokasalista). Mikä täällä on?—Ellen! (Saa silmiinsä hiekkaa.)

KANTTORI. Mutta Ellen! (Yrittää luo, vaan alkaa siristellä ja pudistella kuin saatuaan hiekkaa ihon ja vaatteitten väliin.)

POMMERI. Tyttö pakana! (Saa hiekkaa suunsa täyteen, että alkaa sylkeä töpehtiä.)

PORMESTARI. Missä se mamma on?

PORMESTARINNA. Täällä minä olen jossakin. (Lähtee). Ammuu, ammuu, ammuu—

Esirippu.

NELJÄS NÄYTÖS.

Sama huone kuin ensimmäisessä, mutta kuin hävityksen tilassa. Sohva entisellä paikallaan, pöytä sen edestä vetäisty syrjään, tuolit huiskinhaiskin ja kuvastin keskilattialla. Kauniste kirjoituksineen »Terve tuloa» riippuu oven päällä toisesta päästään kiinni. Muutaman tuolin selkämyksellä Hurmerinnan takkia liivi.

Ulkoa ikkunan alta kuuluu harpunoittoa ja nuoren pojan nenä-äänistä laulua.

HURMERINTA, ilman takkia ja liiviä, koettaa saada kapsäkkiään kiinni, vihdoin vihaisesti kiskaisee sieltä housut, jotka viskaa syrjään, ja panee kapsäkin kiinni.

HILLERI tavallisissa arkivaatteissa tulee sisään peräovesta.

HURMERINTA. Hilleri! Menkää ajamaan tuo onneton harpunoittaja tiehensä!

HILLERI. En minä uskalla.

HURMERINTA. Ette uskalla? Eihän se ole kuin pieni poika!

HILLERI. Mutta kaikki kaupungin naiset ovat häneen hurjasti rakastuneet.

HURMERINTA. Täällä ovat ihmiset hulluja!

HILLERI. Meidän tohtori sanoo, etteivät täällä ihmiset ole hullumpia kuin muuallakaan.

HURMERINTA. Silloin minun täytyy tunnustaa olevani hullu, sillä tuo poika minut saa raivoon!

HILLERI. Herra runoilija, käskekää hänen mennä pois. Osaahan herra runoilija italiankieltä.

HURMERINTA. Jos osaisinkin, niin käskisin hänen mennä alimmaiseen kattilaan!

HILLERI. Sen verran italiankieltä voin minä teille neuvoa. (Ottaa loukosta kohennusraudan, jonka antaa Hurmerinnalle) Sanokaa, että pokotrooppoo!

HURMERINTA (ottaa kohennusraudan ja ryntää ikkunaan, jonka avaa). Tuki suusi ja livistä jalkoihisi, muuten—!

HILLERI. Niin katkesi kuin puukolla!

HURMERINTA (jättäen ikkunan auki). Olisin jo äsken tuon tehnyt sen sijaan kuin siivosti viitoin pois menemään ja viskasin rahan, josta se vain yltyi.

HILLERI. Taisi olla kultaraha!

HURMERINTA. Kullat tässä vielä! Hyvä kun on hopeoita. (Ottaa housunsa, joita katselee.) Hilleri. Ostakaa housut!

HILLERI. Ei minulle passaa runoilijan housut!

HURMERINTA. Nämä ovat hyvät housut. Melkein uudet. En ole näitä monta kertaa pitänytkään. Ja hyvää vaatetta. Saatte helpolla: kymmenen markkaa!

HILLERI. No ei olisi paljon noin mainioista housuista!

HURMERINTA. Luuletteko, että olisi ostajia?

HILLERI. Niin ostajiako? Runoilijan housuille olisi vaikka kuin paljon ostajia, kun vain tietäisivät. Kilvan veisivät, se on varma.

HURMERINTA. Käärikääpäs ne tuohon paperiin. (Pukee ylleen liivin.) Ja toimitatteko minulle vielä yhden asian? Viette taas kirjeen?

HILLERI. Taasko rouva Danellille?

HURMERINTA. Ei, vaan neiti Salmelalle. (Ottaa pöydältä lompakostaan nimikortin, jolle kirjoittaa.) Mutta nyt ei ole kirjekuorta! (Viskaa nimikortin pöydälle.) Te voitte suullisesti toimittaa asian.

HILLERI. Kyllä, jos ei se kovin mutkallinen asia ole.

HURMERINTA. Sanotte neiti Salmelalle minulta terveisiä, että minun pitäisi saada tavata häntä heti.

HILLERI. Kyllä minä sellaisen asian voin toimittaa. (Yrittää lähtemään.)

HURMERINTA. Te voitte ottaa samalla sen paketinkin.

HILLERI. Mitä minä tästä sanon?

HURMERINTA. Jätätte vain hänelle. Mutta sanokaa, että minä matkustan tänä iltana laivassa.

HILLERI. Matkustatteko pois täältä?

HURMERINTA. Pois! Minuthan on kutsuttu Helsinkiin.

HILLERI. Helsinkiin kutsuttu? Ohoo!

HURMERINTA. Sanomalehden toimittajaksi sinne. (Ottaa lompakostaan sähkösanoman, jonka antaa nähtäväksi Hillerille, ja alkaa kävellä edestakaisin kädet taskuissa ja silmäten Hilleriä). Niin! (Yht'äkkiä käy selittämään.) Kirjoituksella, josta siinä sanotaan, että on herättänyt yleistä huomiota, tarkoitetaan tietysti sitä johtavaa kirjoitusta, jonka minä kirjoitin lehteen valtiollisista asioistamme.

HILLERI. Niin tietysti.

HURMERINTA (kävellen). Se sähkösanoma tuli sopivaan aikaan. Oli hauska nähdä, miten niiden herrain johtokunnan jäsenten naamat venyivät pitkiksi!

HILLERI. Mutta kyllä tässä herra runoilija on pienessä ereyksessä.

HURMERINTA. Mitä?

HILLERI. Tämä sähkösanoma on täältä.

HURMERINTA. Täältä! (Lukee sähkösanomasta.) Otatteko vastaan toimittajan paikan täällä perustettavassa uudessa sanomalehdessä?

HILLERI. Niin, täällä.

HURMERINTA. Mutta »täällä» tietysti tarkoittaa sitä paikkakuntaa, josta sähkösanoma on lähetetty. (Hämmästyä, käänteleä ja katseleä, silmää välistä Hilleriä.) Mitä! Mitä tämä on! (Repii sähkösanoman ja jää katsomaan vihaisesti Hilleriä.) Roisto! (Kävelee edestakaisin, pysähtyy Hillerin eteen.) Roisto!

HILLERI. Sen sähkösanoman kirjoitti meidän tohtori, jonka nimikin oli siinä alla.

HURMERINTA. Te ja teidän tohtorinne ja kaikki täällä olette samallaisia!

HILLERI. Herra runoilija on nyt ereyksissä. Tohtori on hyvin soma mies ja hyvä mies, mutta pieni koiransilmä. Hän käski minun juoksupuuta tuon sähkösanoman herra runoilijalle johtokunnan kokoukseen, sanoi että venytetään vähän niiden herrain naamoja.

HURMERINTA. Pitäköön pilansa esineenä muita elköönkä minua!

HILLERI. Herra runoilija on suuressa ereyksessä. Tohtori ihailee kovasti herra runoilijaa ja järkähtämättömästi luottaa teihin, saatte pian kuulla hänen omasta suustaan. Hän tulee luoksenne.

HURMERINTA. Mikä oli sitten tarkoitus?

HILLERI. Se mitä siinä sähkösanomassa sanottiin.

HURMERINTA. Perustetaanko tänne uusi lehti?

HILLERI. Kauan ovat sitä tuumineet, mutta on ollut puute sopivasta miehestä.

HURMERINTA. Minkä vuoksi Hilleri ei minulle mitään maininnut ennemmin?

HILLERI. En tiennyt heidän päätöksestään.

HURMERINTA. Olisitte sähkösanoman tuodessanne antanut jonkun merkin!

HILLERI. Kyllähän minä herra runoilijaa koetin parhaani mukaan nykiä housuntakapuolesta ja luulin, että herra runoilija huomasi. Mutta paha se on, jos herra runoilijalle on tullut jotakin vahinkoa ereyksen kautta.

HURMERINTA. Ei minulle mitään vahinkoa ole tullut. Ja mieluummin jäänkin tänne. Mutta kyllähän Hilleri asettuessaan minun sijalleni voi helposti ymmärtää—

HILLERI. Herra runoilija, helpostihan minä ymmärrän. Herra runoilija ei voi aavistaakaan, miten paljon minun pitää ymmärtää—vaikeampiakin asioita.

HURMERINTA. Niin—no unohdetaan nyt tämä, ja kaikki. Jääköön aivan meidän kesken.

HILLERI. Jääköön, ja jää!

HURMERINTA. No onko se toinen puolue suurikin?

HILLERI. Ei ole suuri.

HURMERINTA. Tohtori on etevin ja innokkain mies siinä.

HILLERI. On intoa toisillakin, vaan ei ole taitoa.

HURMERINTA. Mitä tohtori sanoi minun valtiollisesta kirjoituksestani?

HILLERI. Ei ole minulle puhunut mitään.

HURMERINTA. Onko Hilleri lukenut sen?

HILLERI. Luettiinhan se meillä kotona ääneen.

HURMERINTA. Se on rohkea kirjoitus! Se on niin rohkeasti ja suoraan kirjoitettu, että minua ihmetytti, kun sensori laski julkisuuteen.

HILLERI. Muuan minun pojistani sai päähänsä, että herra toimittaja on varmaan ollut Turkin sodassa.

HURMERINTA. Nykyään kysytään rohkeata, varmaa ja horjumatonta esiintymistä.

HILLERI. Nykyään ja aina.

TARJOILIJANEITI (tulee perältä röyhkeästi). Tässä on huoneesta lasku, joka on maksettava heti. Jos

herralla ei ole rahaa, niin saa herra muuttaa heti pois!

HURMERINTA (ottaa laskun, jota katselee). Ohhoh! Onpa osattu panna taksaa! Ja tällaisesta huoneesta, jossa on aivan tahallaan kaikki mullinmallin.

TARJOILIJANEITI. Jos ei kelpaa, niin menkää muualle!

HURMERINTA. Menenkin. Mutta kyllä minä teitä muistan! (Ottaa rahan lompakostaan pöydältä ja maksaa laskun.) Odottakaa nyt, minä annan teillekin ystävydestänne vähän—(Pistää kätensä liivintaskuun ja antaa rahan sitä katsomatta tarjoilijaneidille.)

TARJOILIJANEITI (muuttuen erittäin kohteliaaksi). Kiitoksia! Tuhansia kiitoksia, herra maisteri. Minä tulen tänne vähän siivoamaan. Taikka maisteri voi siirtyä tuohon viereiseen huoneeseen, se on erittäin kaunis huone. (Avaa oven.) Maisteri suvaitsee katsoa. Maisteri varmaan ihastuu siihen.

HURMERINTA. Minä olen niin äärettömästi ihastunut teihin ja teidän huoneisiin.

TARJOILIJANEITI. Ja tuosta on ainoastaan sama vuokra kuin tästäkin.

HURMERINTA. Te olette erittäin ystävällinen.

TARJOILIJANEITI. Ja jos maisteri suvaitsee jotakin tarvita, niin maisteri soittaa vain kellon päälle. (Menee.)

HURMERINTA. Kun sai puolimarkkasen, niin muuttui toiseksi ihmiseksi.

HILLERI. Toisille pitää olla kerrassaan markka, ennenkuin muuttuvat toiseksi ihmisiksi, jotkut eivät muutu markalla eikä millään.

HURMERINTA. No! Hillerin ei siis tarvitse nyt mennäkään sille asialle, koska näin kävi. Ja minä suoritan nyt Hillerin vaivat. (Liivintaskusta antaa katsomatta kaksi rahaa Hillerille.)

HILLERI (ojentaa kätensä). Herra runoilija, minä en muutu enkä tahdokaan muuttua toiseksi ihmiseksi.

HURMERINTA (katsoo kultarahoja Hillerin kämmenellä). Mitä? Kultarahoja!

HILLERI. Minä tyydyn olemaan sellainen kuin olen.

HURMERINTA. Mistä ihmeestä kultarahoja? (Koettelee taskuaan.) Ja tässäkin yhä! (Ottaa vielä molemmista taskuista.) Katsokaa! (Panee kultarahat pöydälle.)

HILLERI. Mutta sehän on tuo herra runoilijan liivi aika kana munimaan kultamunia!

HURMERINTA. Hopearahoja olen pidellyt irrallaan taskussa.

HILLERI. Se on ruvennut hautomaan ne kullaksi.

HURMERINTA (koettelee ylätaskua). Ja täällä! Katsokaa nyt! (Koettelee uudestaan joka taskua.) Ei ole enää.

HILLERI. Riittääkin nuo tälle päivälle. Varustakaa nyt vain liivinne taskuihin hopeata, niin huomenna se on kultaa.

HURMERINTA (pistää kätensä housujentaskuihin ja nostaa molemmin käsin seteleitä pöydälle). Mutta tähän on ihmeellistä!

HILLERI. Runoilijan housut repesivät munimaan seteleitä.

HURMERINTA (koettelee takataskua). Ja täällä!

HILLERI. Missä vain tasku on! Pitäisi olla herra runoilijalla enemmän taskuja.

HURMERINTA (ottaa takkinsa, vetää sen ylleen ja pistää kätensä taskuihin, joista vetää esiin seteleitä). Tämähän on satua! (Lappaa yhä pöydälle toisistakin taskuista. Katselee vaatteitaan.) Minun nämä vaatteet ovat, se on varma. (Koettelee uudelleen takintaskuja.) Jo loppuivat.

HILLERI. Eikö ole enää muita taskuja?

HURMERINTA (ottaa paketin, jonka repäisee auki, ja kopeloipi siinä olevain housujen taskut). Ei ole näissä. (Viskaa housut pöydälle.) Nuo olivat minulla päälläni, vaan nämä riippuivat siellä kamarini seinällä.

HILLERI. Tavallisesti seinistä tarttuu vaatteisiin ikäviä. (Ottaa muutaman setelin ja haistaa.) Uhhuh! Mikä haju!

HURMERINTA (ottaa setelin, haistaa ja ihastuu). Rouva Danell!

HILLERI. Sitähän minäkin!

HURMERINTA. Sanoiko Rouva Danell Hillerille mitään, kun veitte hänelle minun kirjeeni?

HILLERI. Paineli vain sydänalaansa.

HURMERINTA. Kuulkaa, Hilleri. Juoskaa rouva Danellin luo ja sanokaa, että minä en matkustakaan niinkuin rouva Danellille olin kirjoittanut, vaan olen päättänytkin jäädä tänne, ja että minä sen vuoksi pyydän nöyrästi saada luvan tulla rouva Danellin luo vielä tänään, tuntina, jonka rouva Danell suvaitsisi määrätä.

HILLERI. Herra runoilija kirjoittaa lipun. Sillä jos minä suullisesti tällaista asiaa lähden ajamaan, niin siihen voi tulla liikoja. Neiti Salmelalle asianne oli niin simppele. (Hypistelee pöydällä olevia housuja.)

HURMERINTA (nimikortille kirjoittaessaan). Hän mahtaa olla rikas?

HILLERI. Neiti Salmelako?

HURMERINTA. Ei, ei, vaan rouva Danell!

HILLERI. Niin, rouva Danell. Onhan se tietty asia!

HURMERINTA. Vai niin rikas! Taitaa olla kymmeniä tuhansia?

HILLERI. Satatuhatta markkaa—

HURMERINTA. Satatuhatta markkaa! (Repäisee nimikortin ja ottaa uuden, jolle kirjoittaa).

HILLERI. Satatuhatta pankkiosakkeina

HURMERINTA. Pankinosakkeina!

HILLERI. Sitten kymmeniä tuhansia irtonaista rahaa.

HURMERINTA. Vai niin!

HILLERI. Niin, ja sitten paljon muuta törkyä, herra runoilija.

HURMERINTA. Kaksi taloa kaupungissa?

HILLERI. Ja kiinnityksiä maataloihin siellä täällä.

HURMERINTA. Vai niin! Ja hän on kaunis!

HILLERI. Ja nerokas.

HURMERINTA. Nerokasko?

HILLERI. Niin. Rouva Danell melkein silmänräpäyksessä voi sanoa, paljonko joku luku tekee kerrottuna kuudella.

HURMERINTA. Kuudellako?

HILLERI. Niin ja 6-1/2:lla ja 7:llä ja 7-1/2:lla ja 8:lla j.n.e. Hänellä on, niinkuin sanotaan erinomainen rätinkipää. Ja kauppa-asioissa itse kauppaneuvoskin kysyy usein rouva Danellin ajatusta.

HURMERINTA. Rouva Danell kuuluu siihen puolueeseen?

HILLERI. Siihen.

HURMERINTA (repii kirjoittamansa nimikortin). Hillerin ei tarvitsekaan mennä sinne. (Katsoo kuvastimeen.) Minun pitää saada partani ajetuksi.

HILLERI. Se olisi pian tehty, mutta kauppaneuvos kuulostaa nyt juuri olevan tulossa tänne.

HURMERINTA. Kauppaneuvos?

HILLERI. Niin, kauppaneuvos se on, jonka ääni nyt kuuluu.

HURMERINTA. Tuohan on kuin jalopeuran kiljuntaa!

HILLERI. Ei tuo ole vielä mitään.

HURMERINTA. Tännekö hän tulee?

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA. Minunko luo?

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA. Senkö kirjoituksen johdosta?

HILLERI nyökäyttää päätään.

HURMERINTA. Kylläpä sillä on ääntä!

HILLERI. Kauppaneuvos arvatenkin puhelee jonkun puolituntia herra runoilijan kanssa. Minä menen siksi aikaa muualle ja tulen sitten ajamaan herra runoilijan parran. (Yrittää menemään.)

HURMERINTA. Hilleri! Ette saa mennä. Te olette sen kirjoituksen kirjoittanut ja nyt tahtoisitte livistää tiehenne. Minä kyllä vastaan siitä, mitä minä olen kirjoittanut, vastatkaa te myöskin!

HILLERI. Ei kauppaneuvos kuuntele minun sanojani, jos herra runoilija on näkyvässä. Suoraa päätä hän syöksee teidän niskaanne.

HURMERINTA. Minä menen tieheni. Sillä minulla ei ole sen asian kanssa mitään tekemistä. Vai ei suinkaan Hilleri tahdo väittääkään, että minä—

HILLERI. En, en toki. Kyllä minä vastaan.

HURMERINTA. No niin. (Menee vasemmalle, ovesta mennessään.) Sanokaa, että minä en ole tavattavissa. (Vetää oven kiinni.)

KAUPPANEUVOS (tulee peräovesta kiskaisten molemmat ovenpuoliskot auki).
Missä on se herra Punaparta?

HILLERI. Kauppaneuvos tarkoittaa varmaan herra Hurmerintaa.

KAUPPANEUVOS. Mikä rinta?

HILLERI. Urho Armas Hurmerinta.

KAUPPANEUVOS. Hoo! Sehän on kuin—kuin—kuin—

HILLERI. Porilaisten marssi.

KAUPPANEUVOS. Mutta oli mikä oli, minä häneltä väännän niskat nurin.

HILLERI. Parempi armo kuin kova tuomio.

KAUPPANEUVOS. Armo? Kyllä sitten käskisi! Sitten vilisisi niitä maailmanparantajia kuin kirjavia kissoja. Niitä täällä ei tarvita! Menkööt—(ei löydä sanaa).

HILLERI. Kiinaan!

KAUPPANEUVOS. Niin juuri. Juuri se oli sanani veljentyttäreillekin—

HILLERI. Neiti Salmelalleko?

KAUPPANEUVOS. Niin. Hänkin on muuan Porilaisten marssi, ja vielä pahempi! Oikea Marseljeesi. Kaikki pitäisi olla (huiskuttaa molempia käsiään) hup pup pup!—Ihminen on muka ihminen. Ajattele, Hilleri: ihminen!

HILLERI. Jopa sanoi tyttörukka tyhmästi.

KAUPPANEUVOS. Ja sitä sisua sillä työllä. Jumalan kiitos, ettei se ole mies. Sitä ei pitäisi aisoissa millään!

HILLERI. Vai niin!

KAUPPANEUVOS. Se ei nöyrry, vaikka hengen ottaisi.

HILLERI. Se veljenne tytärkö?

KAUPPANEUVOS. Niin. Ja se profeteerasi, että tänne muka joskus tulee mies, joka panee mullistuksen aikaan ja jonka käsissä me emme ole kuin lahonneita kannonpötkkelöitä. Jokohan se nyt on tämä mies se messias, jonka tuleman pitää? Joka luo kerrassaan uuden maailman! Minä istun ja odotan.

HILLERI. Elkää istuko.

KAUPPANEUVOS. Hä? Elä minua säikytä! Meidän keskustelumme hänen kanssaan loppuu hyvin lyhyeen ja nätisti. Minä ilmoitan hänelle, että virkansa (pyyhkäisee kämmenillään). Ja jos ne pöllöt ovat tehneet hänen kanssaan kontrahdin ja hän vetoaa siihen, niin minä lyön kirjapainon oven lukkoon.

HILLERI. Onko kirjapaino kauppaneuvoksen?

KAUPPANEUVOS. Se on rouva Danellin rahojen panttina.

HILLERI ottaa pöydältä setelin ja vie kauppaneuvoksen nenän eteen.

KAUPPANEUVOS. Mitä?

HILLERI. Eikö kauppaneuvos tunne hajua?

KAUPPANEUVOS (haistaa, hämmästyä, hypähtää pystyyn.) Älä hiidessä!
Ovatko he jo kuinka pitkällä?

HILLERI (pane setelin kasaan, jota sitten viittaa sormellaan). Nuo ovat vain pieniksi taskurahoiksi.

KAUPPANEUVOS. Nyt se tekoset teki!

HILLERI. Joko kauppaneuvosta pelottaa?

KAUPPANEUVOS. No hitto, mitä—mitä—mitä nyt voi tehdä? Sano!

HILLERI. Vaikeatapa taitaa olla silloin puskea, kun toisellakin on yhtä pitkät ja tanakat sarvet.

KAUPPANEUVOS. Rouva Danellille olisi välttänyt varsin hyvin se kanttori?

HILLERI. Minun puolestani kyllä, ja liian hyväkin olisi ollut.

KAUPPANEUVOS. Kuka lempsatti se keksi hankkia tänne tuon Porilaisten marssin? Eihän vain se samainen neiti Salmela?

HILLERI. Alkujaan se on minun keksintöni.

KAUPPANEUVOS. Sinun? No mitä hittoa se sinä—?

HILLERI. Luulin tätä aivan toisellaiseksi mieheksi. Mutta ei tämä ollut sopiva mies.

KAUPPANEUVOS. Ei! Ei ole sopiva. Ei ensinkään! (Kävelee edestakaisin ja pysähtyy pöydän luo rahoja katselemaan.) Sanon vieläkin, että saakelin Josefine! (Huomaa rahojen vieressä nimikortin, jonka ottaa käteensä). Mitä liikaa tavaraa tämä aikoo rakkaalleen lähettää ja jättää myytäväksi?

HILLERI. Niin rakkaalleenkö?—Nuo housut.

KAUPPANEUVOS (katsoo pitkään Hilleriä). Niinkö pitkällä jo?

HILLERI. Pianhan sitä nykyaikana pitkälle päästään.

KAUPPANEUVOS (ottaa housut ja katselee niitä). Viisitoista markkaa.

HILLERI. Kymmenellä hän minulle olisi myynyt.

KAUPPANEUVOS. Mutta morsiamensa hän ei lupaa näitä myydä alle viidentoista!

HILLERI (nyökäyttää päätään merkitsevästi). Hmm!

KAUPPANEUVOS (nostaa merkitsevästi sormensa pystyyn; innokkaasti). Hmm!

HILLERI. Ajan henki.

KAUPPANEUVOS. Nero! (Housut käsivarrella ja kädet selän takana kävelee edestakaisin.)

HILLERI. Kauppaneuvoksella on tarkka silmä.

KAUPPANEUVOS. Ei hätää! Minä nyt tiedän mihin se mies pannaan.—
Minnekähän hän on mennyt?

HILLERI (avaa kamarin oven). Herra runoilija!

HURMERINTA (kamarista). Joko jalopeura on poissa?

HILLERI. Poissa on jalopeura, ja nyt täällä on runoilijalle ostaja.

HURMERINTA (tulee kamarista, vähän hämillään kumarteleikse). Onko kysymys noista housuista?

KAUPPANEUVOS. Ei. (Antaa housut Hurmerinnalle.) Vaan teistä itsestänne. Minä olen kauppaneuvos Salmela.—Ja pyydän, että olette hyvä ja tulette luokseni päivälliselle, kello 4. Minulla on teille tarjottavana tirehtöörin paikka tšekäläisessä pankinkonttorissa. Toivoakseni teillä ei ole mitään sitä vastaan?

HURMERINTA neuvottomana kumarteleikse.

KAUPPANEUVOS (ojentaa kätensä). Siis kello 4.

HURMERINTA neuvottomana kumartaa. KANTTORI, POMMERI ja NAATUS tulevat peräovesta.

KAUPPANEUVOS. Päivää, päivää. Terveisiä Pietarista.

KANTTORI (juhlallisesti). Meillä on kunnia ja velvollisuus saapua tänne sanomalehtiosakeyhtiön arvoisalta johtokunnalta lähetettyinä—

NAATUS. Arvoisan johtokunnan lähettäminä, sillä suomenkielessä ei käytetä agenttia.

KAUPPANEUVOS (Naatukselle). Elä sinä aina lorise! (Kanttorille.) Ja mitä sinä pauhaat kuin mikäkin paalinpappi? Puhu ihmisiksi!

POMMERI. Mikä on veljen rinsiippi? Me ensin päätimme, että herra Hurmerinta erotetaan, sitten päätimme, ettei päätetä mitään, vaan että —tuota—tuota—

KAUPPANEUVOS. No mitähän te lopuksi päätitte?

NAATUS. Pöytäkirjaan merkitsin lopuksi, että pyydetään herra Hurmerinta jäämään lehteen—

KAUPPANEUVOS. Herra Hurmerinta ei jää lehteen!

POMMERI. No sitähan minä heti alussa pontevasti ajoin.

KANTTORI. Johtokunnan on siis hankittava uusi toimittaja.

KAUPPANEUVOS. Naatus on aivan omiaan.

POMMERI. Niin tosiaan. Naatuksestahan me saamme toimittajan. Mitäs meidän tarvitsee etempää hakeakaan runoilijoita—

KANTTORI. Ketäs lehdessä ehdotetaan valtiopäiville?

KAUPPANEUVOS. Ei ketään. Minä olen tiedustellut Helsingistä, kuka siellä helpoimmalla rupeaa, ja odotan vastausta.

POMMERI. Joo, sillä tavoinhan päästään helpoimmalla.

KANTTORI. Ei se kyllä ole oikein ideaalista.

POMMERI. Iteaalista, hohhohhoh. Mutta periaatteen kannalta se on just.

KAUPPANEUVOS. Mitä sinä, Naatus, siellä kirjoitat?

NAATUS (on istunut kirjoittamaan kuin kotonaan). Pöytäkirjaa.

KAUPPANEUVOS. Tule pois. Ja lähdetään joukolla katsomaan sitä kirkkoa, että tarvitseeko se mitään korjausta, kun ne höpöttävät että se on hatara. (Menee perälle.)

POMMERI. No se on tosiaan paljasta höpötystä. Ja jospa onkin vähän hatara—

KANTTORI. Maalata se kuitenkin sietäisi, että olisi vähän ideaalisemman näköinen. (Seuraa kauppaneuvosta.)

NAATUS. Siitähän minä sitten voin kirjoittaa johtavan artikkelin ensi numeroon. (Seuraa toisia.)

POMMERI. Niin, sinä kirjoitat sitten, kun minä ja kauppaneuvos ensin tarkastamme ja päätämme, mitä on tehtävä. (Seuraa toisia.)

HURMERINTA (seisoo pitkän aikaa hämmästyneenä) Olihan se kauppaneuvos?

HILLERI. Itse kauppaneuvos.

HURMERINTA. Mutta—sanoiko hän minulle, että pankintirehtööriksi?

HILLERI. Pankintirehtööriksi.

HURMERINTA (alkaa kulkea edestakaisin kiivain askelin housut kädessä viuhtoen; pysähtyy). Ja käski päivälliselle?

HILLERI. Päivälliselle.

HURMERINTA (kuin edellä). Kello 4?

HILLERI. Kello 4.

HURMERINTA (viskaa housut kädestään). Nyt on ajettava parta ja joutuin.

HILLERI. Siihen olen aina valmis, oli kuka oli! (Asettaa tuolin kuvastimen eteen.)

KAUPPANEUVOS (tulee peräovesta). Hilleri! Sinä kun asut lähellä sitä teurastaja Tolosta, niin sano hänelle, että saa tulla tappamaan sen meidän härän. (Menee.)

HILLERI. Sanotaan.

HURMERINTA. No nyt siitä päästään.

HILLERI. Mistä?

HURMERINTA. No siitä kauppaneuvoksen härästä.

HILLERI. Niin. Mutta on kasvamassa uusi mullikka. Herra runoilija ei ole sitä vielä nähnyt. (Istuttaa Hurmerinnan tuolille kuvastimen eteen ja katselee takaa, puolelta ja toiselta.) Ja siitä tuleeikin oikein pulska härkä, joka vielä keikkuu kukatiesi konsulina.

HURMERINTA hypähtää ylös ja katsoo vihaisesti Hilleriä.

HILLERI. Anteeksi, minä taisin sanoa vielä herra tirehtööriä runoilijaksi.

HURMERINTA. Minä olen runoilija ja aion vielä kirjoittaa runoja!

HILLERI. Tietysti, tietysti, herra tirehtööri kirjoittaa.

NEITI SALMELA (tulee peräovesta ja syöksyy Hurmerinnan kaulaan. Pitkän äänettömyyden perästä). Minun on vaikea puhua! Tämä riemu on tuskallista. Armas! Sinun itsesi olisi pitänyt olla näkemässä ja kuulemassa. Niin on kuin kaikki purot ja joet olisivat tulvillaan ja ilma täynnä keväistä kohinaa.

HURMERINTA. Sinun innostuksesi aina on ylenmääräistä, rajatonta.

NEITI SALMELA. Ei ole. Minä ainoastaan heikosti voin kuvata sitä, mitä olen nähnyt ja kuullut. Sinä itse saat pian tuta sen. Nyt vasta on oikea juhla, sillä innostus on todellinen, sydäimestä lähtenyt! Ja nyt alkaa uusi aika! Armas!—(Muuttuen.) Mutta minkä vuoksi sinä olet tuon näköinen? Minkä vuoksi sinä katsot tuolla tavoin?

HURMERINTA. Minä jo äsken sanoin sinulle, että sinun innostuksesi on ylenmääräinen, niinkuin se on aina ja niinkuin olen siitä sinulle usein puhunutkin. Minä tiedän, että täällä puuhataan uutta lehteä. Mutta se on kaikessa tapauksessa epävarma yritys, jonka eteen minä en voi uhrata varmaa tulevaisuuttani.

NEITI SALMELA. Mitä sinä puhut, Armas? Minä en käsitä ollenkaan.

HURMERINTA. Setäsi kävi täällä. Hän tarjosi minulle pankintirehtöörin paikan.

NEITI SALMELA vavahtaa ja jää tuijottamaan Hurmerintaa ja herkeämättä katse kiinnitettynä Hurmerintaan peräytyy askelia huomaamatta ovelle ja edelleen saliin sillä aikaa kun ulkoa ikkunan alta kuuluu voimakas laulu:

Jos sydän sulia puhdas on ja mieli vakaa, pelvoton, niin yhdy meihin, tänne jää ja pyhä vanno vala tää: tää Suomenmaa mun toimeen saa, sen eestä vaan mä ainiaan teen työtä saakka kuolemaan!

Kerrattaessa laulu katkeaa yht'äkkiä ennen viimeistä säettä.

HURMERINTA. Mikä ne keskeytti?

HILLERI. Kauppaneuvoksen härkä.

ROUVA DANELLIN hätähuuto kuuluu ulkoa.

HURMERINTA. Mikä se on? (Rientää ikkunaan.)

ROUVA DANELL (ulkona). Auttakaa, auttakaa, auttakaa!

HURMERINTA kumartuu ikkunaan auttaen nousemaan ikkunasta rouva Danellin. ROUVA DANELL päästyään huoneeseen kaatuu Hurmerinnan syliin ja pudottaa laukun, joka on auki.

HURMERINTA (Hillerille). Hakekaa vettä!

HILLERI. Rouva Danell ei juo koskaan vettä, mutta jos on vähänkään pahoinvoipa, niin käskettää luokseen pastorin.

HURMERINTA. Mitä te höpsyätte. Tulkaa auttamaan minua, että saadaan tuonne sohvaan.

HILLERI. En minä uskalla, herra tirehtööri. Rouva Danell virkoaisi, kun minä kädellänikään vain koskettaisin, ja sitten voisi kauhusta kuolla.

HURMERINTA. Menkää käskemään palvelusneiti tänne!

HILLERI (mennessään perälle). Eikö pastoria?

HURMERINTA. Ei!

ROUVA DANELL. Herra—herra—herra—

HURMERINTA. Rakas rouva Danell! Te toinnutte jo! Te olette pelastettu! (Tukien häntä hellävaroin taluttaa nojatuoliin istumaan.) Te toinnutte pian kokonaan. Eikö niin?

ROUVA DANELL. Ne taskurahat!

HURMERINTA. Minä tiedän, rouva Danell, että ne ovat teidän kädestänne. Suokaa minun suudella sitä. (Suutelee kättä.)

ROUVA DANELL. Te matkustatte!

HURMERINTA. En matkustakaan. Minulla on onni jäädä tänne. Pankintirehtööriksi. Ja minä otaksun, että tähän onneeni on vaikuttanut—

Härkä ammuu ikkunan alla.

ROUVA DANELL (kuin peläten turvautuu Hurmerintaan). Ilkeä kauppaneuvoksen härkä!

HURMERINTA. Rouva Danell! Te olette osoittanut minulle niin suurta ja jalomielistä luottamusta, että minä rohkenen pyytää teitä omakseni.

ROUVA DANELL. Ei, ei, ei herra—se olisi synti. Sillä minun suruvuoteni loppuu vasta huomenna kello 12. Mutta saamme me jo olla Armas ja Josefine.

TARJOILIJANEITI (tulee perältä). Pyydän nöyrimmästi anteeksi. Mutta Hilleri sanoi herra maisterin käskeneen minua.

HURMERINTA. Onko tuo viereinen huone vapaa?

TARJOILIJANEITI. On, on. Ja se on järjestyksessä ja erittäin kaunis huone ja rauhallinen.

HURMERINTA. Minä otan sen. Ja tämän huoneen saatte järjestää ja laittaa minulle toiseksi.

TARJOILIJANEITI. Heti paikalla, herra maisteri.

HURMERINTA. Jaksammeko siirtyä toiseen huoneeseen? (Ojentaen hänelle molemmat kätensä auttaen nousemaan ja taluttaa tukien toisella kädellä vartalosta.)

ROUVA DANELL (pysähtyy äkkiä, ihastuneena). Minä kuulen harpunsoittoa!
(Tarjoilijaneidille.) Missä hän soittaa?

TARJOILIJANEITI. Hän soittaa meidän rouvalle rouvan kamarissa.

ROUVA DANELL. Käskekää hänet tänne soittamaan! (Hurmerinnalle.) Eikö niin, Armas?

HURMERINTA (hymyillen). Josefinen tahto on minun lakini.

ROUVA DANELL (tarjoilijaneidille). Käskekää tänne. (Pujottaa kätensä Hurmerinnan käsikynkkään. Menevät kamariin vasemmalle.)

TARJOILIJANEITI. Kyllä minä käsken. (Silmätessään ympärille huomaa rouva Danellin laukun, jonka ottaa ja kurkistaa sisään.) Mitä? (Ottaa laukusta kaksi korttia.) Ruutukuningas ja ristirouva! Kukahan koiransilmä—? (Viskaa kortit lattialle, lupsauttaa laukun kiinni ja yrittää lähtemään vasemmalle.)

HILLERI (tulee perältä). Neitsy voi minulle sanoa kumpaa minä haen, hattuani vai päätäni?

TARJOILIJANEITI. Päätä teillä ei ole koskaan ollutkaan. Mutta tuossa on hattunne.

HILLERI. Sepä hyvä. Päätä sitä kyllä toimeen tulee, vaan hatutta ei.

TARJOILIJANEITI. Mutta kuulkaa, Hilleri. Miksi tätä herraa oikein karahteerataan?

HILLERI. Herra pankkiiriksi.

TARJOILIJANEITI. No sitähän minäkin, että se ei ole mikään mökinpoika, kun antoi juomarahana kultarahan.

HILLERI (osoittaa rahakasaa pöydällä). Nuo sille äsken kukko muni.

TARJOILIJANEITI. Herra jesta! Ja jättää tuolla tavoin. Jos sattuisi katoamaan, niin olisi minun syyni. (Kerää rahat vyöliinaansa ja rientää vasemmalle. Ovessa mennessään.) Herra pankkiiri! (Vetää oven kiinni.)

HILLERI (huomaa kortit lattialla, ottaa ne ja asettaa vierekkäin pystyyn kuvastinta vasten ja katsoo nyökäyttäen päätään, kummastellen). Hm!

NEITI SALMELA (tulee peräovesta; hiljaisesti). Hilleri. Siellä on kauppaneuvoksen härkä.

HILLERI. Ei auta kuin odottaa, kunnes menee. (Istahtaa ja panee kädet ohimoilleen.)

NEITI SALMELA heittäytyy hervottomasti istumaan sohvaan koettaen hillitä itkuaan. Paiskautuu pitkäkseen kasvoilleen ja itkee rajusti, mutta äänettömästi.

HILLERI (kohottaa päätään ja silmää neiti Salmelaa, asettuu entiseen asemaansa; hetken kuluttua nousee ja menee neiti Salmelan luo). Neiti Salmela. Puhelkaamme.

NEITI SALMELA nousee pyyhkien silmänsä.

HILLERI (katsoen aina silmiin, isällisesti). Niin teille kuin asialle, jota ajoitte, oli parasta, että näin kävi. Uskokaa minua.

NEITI SALMELA. Minä uskon, sillä minä itse nyt tunnen ja tiedän. Mutta mikä kauhea pettymys!
(Purskahtaa itkemään.)

HILLERI. Sanoitte, ettei pettymys teitä pelota.

NEITI SALMELA. En ymmärtänyt teitä. En luullut teidän tätä tarkoittavan.

HILLERI. Ettekä olisi uskonut, jos minä olisin sanonut teille, että hän on ainoastaan—ruutukuningas. Huvittaako teitä nähdä sattuman leikkiä? (Osoittaa kortteja.)

NEITI SALMELA (silmää kortteja). Herranen aika! Onko tämä unta vai totta?

HILLERI. Elämä on unelma.

NEITI SALMELA. Minun elämäni on pahaa unta, pahaa unta, pahaa unta.

HILLERI. Kääntykää toiselle kylelle, oikealle kylellemme.

NEITI SALMELA (kuin havahtuen, katsoo pitkään Hilleriä kasvavalla riemastuksella. Pitkä

äänettämyys). Kuulkaa!

HILLERI (äänettämyyden jälkeen). No mitä?

NEITI SALMELA (painaa käsillä ohimoitaan) Minä en saa nyt kiinni ajatuksistani. Minusta vain tuntuu, että jotakin on hullusti ollut pitkän aikaa ja että voisi olla jollakin tavoin paljon paremmin, niinkuin minulla on ennen ollut. (Tuttavallisesti kuin seisoi isänsä edessä hypelöipi molemmin käsin Hillerin takinpielustoita.) Saanko tulla teidän luonanne käymään, teidän kotonanne puhellakseni? Ja te annatte minulle hyviä neuvoja. Eikö niin?

HILLERI. Parhaani mukaan, hyvä neiti.

NEITI SALMELA (pyyhkäisten silmänsä, oikaiseksen). Tuntuu kuin olisin päässyt pahasta painajaisesta.

HURMERINTA (tulee vasemmanpuolisesta ovesta, kääntyy jälkeensä sanomaan). Kyllä, kultaseni, kyllä. Toivon löytäväni.

NEITI SALMELA (turvautuen Hilleriin). Voi, voi, hyvä Hilleri.

HILLERI (rauhottavasti kädellään). Olkaa te aivan levollinen. (Kääntää hänet seisomaan selin. Hurmerinnalle.) Herra tirehtööri hakee varmaan näitä. (Antaa hänelle kortit.)

HURMERINTA (huomaa neiti Salmelan, hämillään). Oletko vielä täällä, sinä—Eeva—?

HILLERI (Hurmerinnalle huomauttavasti). Neiti!—Neiti Salmela.

HURMERINTA. Minä en nyt puhu Hillerin kanssa!

HILLERI. Mutta minä puhun neiti Salmelan puolesta, sillä minun suuni on—halpasempi.

HURMERINTA (Hillerille). Ahaa! Nyt minä tiedän mikä sinä olet! Musta piru!

HILLERI. Minä olen se profeetta sohvan takaa, joka kieltäysin juomasta herran esittämää veljenmaljaa.

HURMERINTA. Siitä hyvästä työstä minä olen ikuisesti oleva kiitollinen.

HILLERI. Mutta se ei kuitenkaan riitä takaamaan minulle vahtimestarinvirkaani.

ROUVA DANELL (raottaen ovea). Armas! Löysitkö sinä, Armas?

HURMERINTA (menee ovelle. Neiti Salmelalle). Minä sinulle Eeva kirjoitan ja—

HILLERI. Ja se on oleva ensimmäinen runo, jonka herra tirehtööri on kirjoittanut—pankissa.

HURMERINTA (ovella). Ja Hilleriä minä muistan.

HILLERI. Ja herra pankkiiria minä—säälän.

NEITI SALMELA. Uh! Siinähan se vasta onkin kauppaneuvoksen härkä! Mutta kerran tulee mies, joka iskee!

HILLERI. Tulee, se on varma. Mutta pitää aina muistaa, että on niin hävyttömän paljon niitä kaikellaisia mullikoita. Ja niitä tahtoo sikiytyä omassakin ometassa.

TARJOILIJANEITI (tulee peräovesta). Menkää täältä pois. Tämä huone on ylösotettu. (Huutaa taakseen ja viitto.) David! David!

DAVID nuori, kaunis harpunsoittajapoika, tulee harppuineen peräovesta, ja TARJOILIJANEITI asettaa hänet vasemmanpuolisen oven eteen.

NEITI SALMELA (Hillerille, viitaten poikaa). David! Sitä sattuman ivaa! Nauraako vai itkeä?

HILLERI. Tehkää niin kuin minä: minä nauran ja itken yhtä aikaa.

NEITI SALMELA peittää nenäliinalla kasvonsa ja astuu horjahdellen peräovesta. HILLERI seuraa.

TARJOILIJANEITI avaa vasemmanpuolisen oven.

DAVID (laulaa nenä-äänellä).

Margarita de Parete
era' a sarta d' 'e signore;
se pugneva sempe e ddede
pe pensare a Salvatore!
Margari,
'e perzo a Salvatore!
Margari,
Ma l' ommo è cacciatore!
Margari,
Nun ce aje corpa tu!
Chello ch' è fatto è fatto;
nun ne parlammo cchiù!

TARJOILIJANEITI kädet ristissä, pää kallellaan ja suu hymyssä seisoo kuunnellen laulua.

Esirippu.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAUPPANEUVOKSEN HÄRKÄ: NELINÄYTÖKSINEN
KOMEDIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the

terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90

days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.